

LUCRARE COORDONATĂ DE GABRIEL BOROI

Fișe de drept civil

**1. Partea generală. Persoanele. Familia.
Drepturile reale principale**

Ediția a 9-a, revizuită și adăugită

*Colectivul de autori: Gabriel Boroi,
Carla Alexandra Anghelescu, Ioana Nicolae*

1 Editura
Stamangiu
2025

La realizarea lucrării au fost valorificate, ca surse bibliografice principale, următoarele materiale:

- GABRIEL BOROI, CARLA ALEXANDRA ANGHELESCU, *Curs de drept civil. Partea generală*, ediția a 3-a, revizuită și adăugită, Ed. Hamangiu, București, 2021;
- GABRIEL BOROI, CARLA ALEXANDRA ANGHELESCU, BOGDAN NAZAT, *Curs de drept civil. Drepturile reale principale*, ediția a 2-a, Ed. Hamangiu, București, 2013;
- GABRIEL BOROI, LIVIU STĂNCIULESCU, *Instituții de drept civil în reglementarea noului Cod civil*, Ed. Hamangiu, București, 2012;
- GABRIEL BOROI, *Drept civil. Partea generală. Persoanele*, ediția a 4-a, Ed. Hamangiu, București, 2010;
- GABRIEL BOROI, GABRIELA RĂDUCAN, *Drept civil. Obligațiile. Curs universitar. Aplicații*, Ed. Hamangiu, București, 2009;
- GABRIEL BOROI, ILIE ALEXANDRU, *Comentariile Codului civil. Garanțiile personale. Privilegiile și garanțiile reale*, Ed. Hamangiu, București, 2012;
- IOANA NICOLAE, *Devoluțiunea legală și testamentară a moștenirii*, Ed. Hamangiu, București, 2016;
- IOANA NICOLAE, *Dreptul familiei în context național și în raporturile de drept internațional privat*, Ed. Hamangiu, București, 2014.

CUPRINS

PARTEA GENERALĂ	1
FIȘA NR. 1. IZVOARELE (SURSELE) DREPTULUI CIVIL. APLICAREA ȘI INTERPRETAREA LEGII CIVILE (NORMELOR DE DREPT CIVIL)	3
I. IZVOARELE (SURSELE) DREPTULUI CIVIL	3
II. APLICAREA LEGII CIVILE ÎN TIMP	8
1. Principii care guvernează aplicarea legii civile, în general	8
1.1. Principiul neretroactivității legii civile	8
1.2. Principiul aplicării imediate a legii civile noi	10
2. Aplicarea în timp a Codului civil din 2009 și a actelor normative ulterioare	11
2.1. Legea aplicabilă actului juridic civil	12
2.2. Legea aplicabilă prescripției extinctive și decăderii	16
2.3. Legea aplicabilă accesiunii, uzucapiunii și posesiei	17
2.3.1. Accesiunea	17
2.3.2. Uzucapiunea	18
2.3.3. Posesia	19
2.4. Legea aplicabilă dezmembrămintelor dreptului de proprietate privată	19
2.4.1. Dreptul de superficie	19
2.4.2. Dreptul de uzufruct, dreptul de uz și dreptul de abitație	19
2.4.3. Dreptul de servitute	20
2.5. Legea aplicabilă în materie de carte funciară	20
2.6. Legea aplicabilă faptelor juridice licite ca izvoare de obligații	21
2.7. Legea aplicabilă în materia faptelor ilicite ca izvoare de obligații	22
2.8. Legea aplicabilă în materie de moștenire	22
2.9. Legea aplicabilă efectelor viitoare ale altor situații juridice trecute	24
2.10. Legea aplicabilă în materie de garanții	24
III. APLICAREA LEGII CIVILE ÎN SPAȚIU	26
IV. APLICAREA LEGII CIVILE ASUPRA PERSOANELOR	26
V. INTERPRETAREA NORMELOR DE DREPT CIVIL	27
1. Noțiunea și necesitatea interpretării normelor de drept civil	27
2. Clasificarea interpretării normelor de drept civil	28
2.1. Interpretarea oficială, interpretarea jurisdicțională și interpretarea neoficială	28

2.2. Interpretarea literală, interpretarea extensivă și interpretarea restrictivă _____	29
2.3. Interpretarea gramaticală, interpretarea sistematică, interpretarea istorico-teleologică, interpretarea logică și interpretarea prin analogie _____	31
FIȘA NR. 2. RAPORTUL JURIDIC CIVIL _____	37
I. NOȚIUNEA ȘI CARACTERELE RAPORTULUI JURIDIC CIVIL _____	37
II. NOȚIUNEA ȘI CLASIFICAREA IZVOARELOR RAPORTULUI JURIDIC CIVIL CONCRET _____	37
III. STRUCTURA RAPORTULUI JURIDIC CIVIL _____	38
1. Elementele constitutive ale raportului juridic civil _____	38
2. Conținutul raportului juridic civil _____	39
2.1. Considerații generale _____	39
2.2. Dreptul subiectiv civil _____	39
2.2.1. Noțiune și trăsături juridice _____	39
2.2.2. Clasificarea drepturilor subiective civile _____	40
2.2.2.1. <i>Drepturi subiective civile absolute și drepturi subiective civile relative</i> _____	40
2.2.2.2. <i>Drepturi subiective civile patrimoniale și drepturi subiective civile nepatrimoniale</i> _____	41
2.2.2.3. <i>Drepturi subiective civile principale și drepturi subiective civile accesorii</i> _____	42
2.2.2.4. <i>Drepturi subiective civile pure și simple și drepturi subiective civile afectate de modalități</i> _____	44
2.2.3. Exercițarea drepturilor subiective civile. Abuzul de drept _____	44
2.2.3.1. <i>Exercițarea drepturilor subiective civile</i> _____	44
2.2.3.2. <i>Abuzul de drept</i> _____	44
2.3. Obligația civilă _____	46
2.3.1. Noțiune și trăsături _____	46
2.3.2. Elementele raportului juridic obligațional _____	46
2.3.3. Izvoarele obligației civile _____	47
2.3.4. Clasificarea obligațiilor civile _____	48
2.3.4.1. <i>Categoriile de obligații civile, după obiectul lor</i> _____	48
2.3.4.2. <i>Categoriile de obligații civile, după sancțiune (după mijlocul procedural prin care dreptul corelativ poate obține protecție juridică)</i> _____	50
2.3.4.3. <i>Categoriile de obligații civile, după gradul de opozabilitate (în raport de persoanele față de care pot produce efecte)</i> _____	51
2.3.4.4. <i>Categoriile de obligații civile, după complexitate</i> _____	52

3. Obiectul raportului juridic civil. Bunurile _____	53
3.1. Definiția obiectului raportului juridic civil _____	53
3.2. Bunurile _____	54
3.2.1. Noțiune. Corelația dintre bunuri și patrimoniu _____	54
3.2.2. Clasificarea bunurilor _____	54
3.2.2.1. <i>Bunuri imobile și bunuri mobile</i> _____	54
3.2.2.2. <i>Bunuri aflate în circuitul civil și bunuri scoase din circuitul civil</i> _____	57
3.2.2.3. <i>Bunuri fungibile și bunuri nefungibile</i> _____	58
3.2.2.4. <i>Bunuri consumptibile și bunuri neconsumptibile</i> _____	59
3.2.2.5. <i>Bunuri divizibile și bunuri indivizibile</i> _____	60
3.2.2.6. <i>Bunuri principale și bunuri accesorii</i> _____	61
3.2.2.7. <i>Bunuri frugifere și bunuri nefrugifere</i> _____	62
3.2.2.8. <i>Bunuri corporale și bunuri incorporale</i> _____	64
3.2.2.9. <i>Bunuri sesizabile și bunuri insesizabile</i> _____	65
3.2.2.10. <i>Bunuri din domeniul public și bunuri din domeniul privat</i> _____	65
4. Subiectele (părțile) raportului juridic civil _____	66
4.1. Categoriile subiectelor de drept civil _____	66
4.2. Determinarea, pluralitatea și schimbarea subiectelor raportului juridic civil _____	66
4.2.1. Determinarea subiectelor raportului juridic civil _____	66
4.2.2. Pluralitatea subiectelor raportului juridic civil _____	67
4.2.2.1. <i>Precizări prealabile</i> _____	67
4.2.2.2. <i>Pluralitatea subiectelor în raporturile reale</i> _____	67
4.2.2.3. <i>Pluralitatea subiectelor în raporturile obligaționale (de creață)</i> _____	68
4.2.2.4. <i>Comparație între obligația solidară și obligația indivizibilă</i> _____	83
4.2.3. Schimbarea subiectelor raportului juridic civil _____	86

FIȘA NR. 3. ACTUL JURIDIC CIVIL. CONTRACTUL. ACTUL JURIDIC

UNILATERAL _____	90
PARTEA I. ACTUL JURIDIC CIVIL, CA IZVOR DE OBLIGAȚII _____	90
I. CONSIDERAȚII GENERALE _____	90
II. CLASIFICAREA ACTELOR JURIDICE CIVILE _____	91
1. Acte juridice civile unilaterale, acte juridice civile bilaterale și acte juridice civile plurilaterale _____	91
2. Acte juridice civile cu titlu oneros și acte juridice civile cu titlu gratuit _____	92

3. Acte juridice civile constitutive, acte juridice civile translativ și acte juridice civile declarative _____	95
4. Acte juridice civile de conservare, acte juridice civile de administrare și acte juridice civile de dispoziție _____	96
5. Acte juridice civile consensuale, acte juridice civile solemne (formale) și acte juridice civile reale _____	97
6. Acte juridice civile patrimoniale și acte juridice civile nepatrimoniale ____	99
7. Acte juridice civile cu executare dintr-o dată (<i>uno actu</i>) și acte juridice civile cu executare continuă sau succesivă _____	99
8. Acte juridice civile principale și acte juridice civile accesorii _____	101
9. Acte juridice civile strict personale (<i>intuitu personae</i>) și acte juridice civile care pot fi încheiate și prin reprezentant _____	102
10. Acte juridice civile între vii (<i>inter vivos</i>) și acte juridice civile pentru cauză de moarte (<i>mortis causa</i>) _____	103
11. Acte juridice civile subiective și acte juridice civile condiție _____	103
12. Acte juridice civile pure și simple și acte juridice civile afectate de modalități _____	105
13. Acte juridice civile cauzale și acte juridice civile abstracte _____	105
14. Acte juridice civile numite (tipice) și acte juridice civile nenumite (atipice) _____	106
III. CONDIȚIILE ACTULUI JURIDIC CIVIL _____	107
1. Noțiunea și clasificarea condițiilor actului juridic civil _____	107
2. Capacitatea de a încheia actul juridic civil _____	108
2.1. Noțiunea de capacitate _____	108
2.2. Regula (principiul) capacității de a încheia acte juridice și excepția incapacității _____	108
3. Consimțământul _____	110
3.1. Noțiunea, forma și modalitățile de exteriorizare a consimțământului _____	110
3.2. Corelația dintre consimțământ și voința juridică. Principiile voinței juridice _____	112
3.2.1. Precizări introductive _____	112
3.2.2. Principiile voinței juridice _____	112
3.2.2.1. <i>Principiul libertății de voință</i> _____	112
3.2.2.2. <i>Principiul voinței reale</i> _____	114
3.3. Cerințele valabilității consimțământului _____	114
3.3.1. Enumerarea condițiilor _____	114
3.3.2. Consimțământul să provină de la o persoană cu discernământ _____	115
3.3.3. Consimțământul să fie exprimat cu intenția de a produce efecte juridice _____	116

3.3.4. Consimțământul să fie liber, adică să nu fie alterat de vreun viciu de consimțământ _____	117
4. Viciile de consimțământ _____	117
4.1. Eroarea _____	117
4.1.1. Noțiune _____	117
4.1.2. Clasificare _____	118
4.1.2.1. <i>Eroarea esențială și eroarea neesențială</i> _____	118
4.1.2.2. <i>Eroarea de fapt și eroarea de drept</i> _____	119
4.1.2.3. <i>Eroarea scuzabilă și eroarea nescuzabilă</i> _____	120
4.1.3. Structura și proba erorii _____	121
4.1.4. Cerințele erorii pentru a fi viciu de consimțământ _____	121
4.1.5. Sancțiunea în cazul erorii esențiale și scuzabile _____	122
4.2. Dolul _____	124
4.2.1. Noțiune _____	124
4.2.2. Structura dolului _____	124
4.2.3. Cerința dolului _____	125
4.2.4. Sancțiunea dolului _____	126
4.2.5. Proba dolului _____	127
4.3. Violența _____	127
4.3.1. Noțiune _____	127
4.3.2. Clasificarea violenței _____	128
4.3.2.1. <i>Violența fizică și violența morală</i> _____	128
4.3.2.2. <i>Amenințarea legitimă și amenințarea nelegitimă</i> _____	128
4.3.3. Structura violenței _____	129
4.3.4. Cerințele violenței _____	129
4.3.5. Sancțiunea și proba violenței _____	131
4.4. Leziunea _____	132
4.4.1. Noțiune _____	132
4.4.2. Structura leziunii _____	132
4.4.3. Domeniul de aplicare al leziunii _____	133
4.4.4. Sancțiunea leziunii _____	134
4.5. Viciile de consimțământ. Tabel comparativ _____	135
5. Obiectul actului juridic civil _____	137
5.1. Noțiune _____	137
5.2. Distincție între obiectul actului juridic civil și obiectul obligației _____	137
5.3. Cerințele valabilității obiectului actului juridic civil _____	138
5.3.1. Enumerarea cerințelor valabilității obiectului actului juridic civil _____	138
5.3.2. Obiectul actului juridic să fie determinat și obiectul obligației să fie determinat sau cel puțin determinabil _____	138
5.3.3. Obiectul să fie licit _____	139

5.3.4. Obiectul să existe _____	140
5.3.5. Obiectul să fie posibil _____	141
5.3.6. Obiectul să fie în circuitul civil _____	142
5.3.7. Obiectul să fie o faptă personală a celui care se obligă _____	142
5.3.8. Existența autorizației administrative sau judiciare ori a altei cerințe prevăzute de lege _____	143
6. Cauza (scopul) actului juridic civil _____	143
6.1. Noțiune _____	143
6.2. Cerințele valabilității cauzei actului juridic civil _____	144
6.2.1. Enumerarea cerințelor valabilității cauzei actului juridic civil _____	144
6.2.2. Cauza să existe _____	144
6.2.3. Cauza să fie licită _____	145
6.2.4. Cauza să fie morală _____	146
6.3. Proba cauzei _____	147
7. Forma actului juridic civil _____	147
7.1. Considerații generale _____	147
7.1.1. Noțiunea de formă a actului juridic civil _____	147
7.1.2. Principiul consensualismului _____	147
7.1.3. Clasificarea condițiilor de formă ale actului juridic civil _____	148
7.2. Forma <i>ad validitatem</i> _____	149
7.3. Forma <i>ad probationem</i> _____	153
7.4. Forma pentru opozabilitate față de terți (<i>ad opposabilitatem</i>) _____	154
8. Modalitățile actului juridic civil _____	156
8.1. Termenul _____	156
8.1.1. Noțiune _____	156
8.1.2. Clasificare _____	156
8.1.2.1. <i>Termen suspensiv și termen extinctiv</i> _____	156
8.1.2.2. <i>Termen în favoarea debitorului, termen în favoarea creditorului și termen în favoarea ambelor părți</i> _____	157
8.1.2.3. <i>Termen voluntar (convențional), termen legal și termen jurisdicțional</i> _____	157
8.1.2.4. <i>Termen cu scadență certă și termen cu scadență incertă</i> _____	159
8.1.3. Efectele termenului _____	159
8.2. Condiția _____	162
8.2.1. Noțiune _____	162
8.2.2. Clasificare _____	162
8.2.2.1. <i>Condiție suspensivă și condiție rezolutorie</i> _____	162
8.2.2.2. <i>Condiție casuală, condiție mixtă și condiție potestativă</i> _____	163

8.2.2.3. Condiție pozitivă și condiție negativă _____	164
8.2.2.4. Condiție posibilă și condiție imposibilă _____	165
8.2.2.5. Condiție licită și morală și condiție ilicită sau imorală _____	166
8.2.3. Efectele condiției _____	166
8.2.4. Comparație între termen și condiție _____	169
8.3. Sarcina _____	170
8.3.1. Noțiune _____	170
8.3.2. Clasificare _____	170
8.3.3. Efecte _____	171
8.3.4. Comparație între condiție și sarcină _____	172
IV. EFECTELE ACTULUI JURIDIC CIVIL _____	173
1. Considerații generale privind efectele actului juridic civil _____	173
1.1. Noțiunea de efecte ale actului juridic civil _____	173
1.2. Determinarea efectelor actului juridic civil _____	173
1.3. Noțiunea și enumerarea principiilor efectelor actului juridic civil _____	175
2. Principiile efectelor actului juridic civil _____	175
2.1. Principiul forței obligatorii (<i>pacta sunt servanda</i>) _____	175
2.1.1. Noțiune și justificare _____	175
2.1.2. Excepțiile de la principiul forței obligatorii _____	176
2.1.2.1. Considerații generale _____	176
2.1.2.2. Cazuri de restrângere a forței obligatorii _____	177
2.1.2.3. Cazuri de extindere a forței obligatorii _____	179
2.1.2.4. Prevederea de către lege a posibilității modificării unilaterale a contractului _____	179
2.1.2.5. Revizuirea efectelor actelor juridice ca urmare a ruperii echilibrului contractual (impreviziunea) _____	180
2.1.2.6. Revizuirea condițiilor și a sarcinilor în materia liberalităților _____	184
2.1.3. Situații care nu constituie excepții de la principiul forței obligatorii _____	185
2.2. Irevocabilitatea efectelor actului juridic civil _____	186
2.2.1. Noțiune și justificare _____	186
2.2.2. Excepții de la irevocabilitatea efectelor actului juridic civil _____	186
2.2.2.1. Considerații generale _____	186
2.2.2.2. Excepții de la irevocabilitatea actelor juridice civile bilaterale sau plurilaterale _____	186
2.2.2.3. Excepții de la irevocabilitatea actelor juridice civile unilaterale _____	189
2.2.2.4. Denunțarea unilaterală _____	189
2.2.3. Situații care nu constituie excepții de la irevocabilitate _____	191

2.3. Principiul relativității efectelor actului juridic civil _____	192
2.3.1. Noțiune și justificare _____	192
2.3.2. Principiul relativității și opozabilitatea față de terți a actului juridic _____	192
2.3.2.1. Corelația dintre relativitate și opozabilitate _____	192
2.3.2.2. Distincția dintre relativitatea și opozabilitatea față de terți a actului juridic _____	193
2.3.3. Noțiunile de parte, terț și având-cauză. Categoriile de avânzi-cauză _____	193
2.3.4. Excepții de la principiul relativității efectelor actului juridic civil _____	196
2.3.4.1. Considerații generale _____	196
2.3.4.2. Categoriile de excepții de la principiul relativității efectelor actului juridic _____	197
2.3.5. Excepții de la opozabilitatea actului juridic civil _____	200
V. NULITATEA ACTULUI JURIDIC CIVIL _____	201
1. Noțiuni generale _____	201
1.1. Definiția și trăsăturile nulității _____	201
1.2. Funcțiile nulității _____	202
1.3. Delimitarea nulității de alte sancțiuni de drept civil (alte cauze de ineficacitate) _____	203
1.3.1. Nulitatea și rezoluțiunea _____	203
1.3.2. Nulitatea și rezilierea _____	204
1.3.3. Nulitatea și caducitatea _____	205
1.3.4. Nulitatea și revocarea _____	206
1.3.5. Nulitatea și inopozabilitatea _____	207
1.3.6. Nulitatea și reducțiunea _____	208
1.4. Clasificarea nulităților actului juridic civil _____	209
1.4.1. Nulitatea relativă și nulitatea absolută _____	209
1.4.2. Nulitatea totală și nulitatea parțială _____	210
1.4.3. Nulitatea expresă și nulitatea virtuală _____	211
1.4.4. Nulități de fond și nulități de formă _____	211
1.4.5. Nulități judiciare, nulități amiabile și nulități de drept. Clauzele considerate nescrise _____	212
2. Cauzele de nulitate _____	217
2.1. Precizări introductive _____	217
2.2. Cauzele de nulitate absolută _____	218
2.3. Cauzele de nulitate relativă _____	221
3. Regimul juridic al nulității _____	223
3.1. Precizări introductive _____	223

3.2. Regimul juridic al nulității relative _____	223
3.2.1. Enumerarea regulilor care guvernează regimul juridic al nulității relative _____	223
3.2.2. Nulitatea relativă poate fi invocată, în principiu, numai de persoana interesată _____	223
3.2.3. Nulitatea relativă este prescriptibilă pe cale de acțiune și, ca regulă, imprescriptibilă pe cale de excepție _____	225
3.2.4. Nulitatea relativă poate fi acoperită prin confirmare expresă ori tacită _____	225
3.3. Regimul juridic al nulității absolute _____	229
3.3.1. Enumerarea regulilor care guvernează regimul juridic al nulității absolute _____	229
3.3.2. Nulitatea absolută poate fi invocată de oricine are interes, de instanță, de procuror sau de alte organe prevăzute de lege ____	229
3.3.3. Nulitatea absolută este imprescriptibilă extinctiv _____	231
3.3.4. Nulitatea absolută, în principiu, nu poate fi acoperită prin confirmare _____	231
3.4. Tabel recapitulativ privind regimul juridic al nulității _____	232
4. Efectele nulității _____	234
4.1. Considerații generale _____	234
4.1.1. Noțiunea de efecte ale nulității _____	234
4.1.2. Enumerarea principiilor efectelor nulității _____	235
4.2. Principiul retroactivității efectelor nulității _____	235
4.3. Principiul restabilirii situației anterioare prin restituirea prestațiilor (<i>restitutio in integrum</i>) _____	236
4.4. Principiul desființării actului subsecvent ca urmare a anulării actului inițial (<i>resoluto iure dantis, resolvitur ius accipientis</i>) _____	239
4.5. Cazuri care înlătură principiul <i>quod nullum est, nullum producit effectum</i> _____	242
4.5.1. Precizări prealabile _____	242
4.5.2. Conversiunea actului juridic _____	242
4.5.3. <i>Error communis facit ius</i> _____	243
4.5.4. Principiul răspunderii civile delictuale _____	244
PARTEA A II-A. PARTICULARITĂȚI ALE CONTRACTULUI CA IZVOR DE OBLIGAȚII _____	246
I. ÎNCHEIEREA CONTRACTELOR _____	246
1. Considerații generale _____	246
2. Reguli privind încheierea contractului _____	246
3. Negocierile precontractuale _____	246
4. Oferta de a contracta _____	247
4.1. Considerații generale _____	247

4.2. Cerințele propunerii pentru a constitui o ofertă de a contracta	248
4.2.1. Să fie o manifestare de voință reală, neviciată, făcută cu intenția de a produce efecte juridice	248
4.2.2. Să fie precisă și completă	248
4.3. Clasificarea ofertei	249
4.4. Tipologia ofertei de a contracta. Efecte juridice	249
4.5. Revocarea ofertei și retragerea ofertei	251
4.6. Oferta de a contracta și antecontractul	251
5. Acceptarea ofertei	251
6. Momentul și locul încheierii contractului	253
6.1. Momentul încheierii contractului	253
6.2. Locul încheierii contractului	254
II. PACTUL DE OPȚIUNE ȘI PROMISIUNEA DE A CONTRACTA	254
1. Pactul de opțiune	254
2. Promisiunea de a contracta	255
III. PARTICULARITĂȚI PRIVIND EFECTELE CONTRACTELOR	259
1. Excepții de la principiul relativității efectelor contractelor	259
1.1. Stipulația pentru altul	259
1.2. Promisiunea faptei altuia	261
1.3. Cesiunea contractului	262
1.3.1. Considerații generale	262
1.3.2. Condițiile cesiunii contractului	262
1.3.3. Efectele cesiunii contractului	264
2. Excepții de la principiul opozabilității efectelor contractului	265
2.1. Simulația	265
2.1.1. Considerații generale	265
2.1.2. Formele simulației	267
2.1.3. Efectele simulației	269
2.1.3.1. Efectele generale ale simulației	269
2.1.3.2. Efectele simulației față de părți și terți	271
2.1.4. Acțiunea în simulație	272
2.2. Creditorii chirografari	274
IV. REPREZENTAREA ÎN ACTUL JURIDIC CIVIL	275
V. RISCUL CONTRACTULUI	286
PARTEA A III-A. PARTICULARITĂȚI ALE ACTULUI JURIDIC UNILATERAL	
CA IZVOR DE OBLIGAȚII	289
FIȘA NR. 4. PRESCRIPTIA EXTINGTIVĂ	295
I. CONSIDERAȚII GENERALE REFERITOARE LA PRESCRIPTIA EXTINGTIVĂ	295
1. Definiția, natura juridică și reglementarea prescripției extinctive	295
2. Invocarea prescripției extinctive	297

3. Efectul prescripției extinctive _____	299
3.1. Noțiuni și consecințe _____	299
3.2. Principiile efectului prescripției extinctive _____	301
4. Delimitarea prescripției extinctive de alte instituții _____	304
4.1. Prescripția extintivă și uzucapiunea _____	304
4.2. Prescripția extintivă și termenul, ca modalitate a actului juridic _____	305
II. DOMENIUL DE APLICARE AL PRESCRIPȚIEI EXTINCTIVE _____	305
1. Noțiuni _____	305
2. Domeniul prescripției extinctive în cadrul drepturilor patrimoniale ____	306
2.1. Prescripția extintivă și drepturile de creanță _____	306
2.2. Prescripția extintivă și drepturile reale accesorii _____	306
2.3. Prescripția extintivă și drepturile reale principale _____	307
3. Domeniul prescripției în cadrul drepturilor nepatrimoniale _____	308
3.1. Principiul imprescriptibilității drepturilor nepatrimoniale _____	308
3.2. Excepții de la principiul imprescriptibilității drepturilor nepatrimoniale _____	309
4. Probleme speciale referitoare la domeniul prescripției extinctive ____	310
4.1. Valorificarea dreptului subiectiv civil pe calea excepției (a apărării de fond) _____	310
4.2. Acțiunea în constatare _____	312
4.3. Acțiunile mixte _____	312
4.4. Dualitatea de acțiuni _____	313
4.5. Drepturile potestative (secundare) _____	314
4.6. Acțiunea în repararea (compensarea) prejudiciului moral _____	315
4.7. Acțiunea în restituirea prestațiilor executate în baza unui act juridic civil desființat, desfăcut sau ale cărui obligații au devenit imposibil de executat _____	316
4.8. Acțiunea în restituire întemeiată pe plata nedatorată și alte acțiuni în restituire _____	317
4.9. Acțiunile în materie succesorală _____	317
4.10. Acțiunile în materie de carte funciară _____	320
4.11. Alte acțiuni în justiție _____	321
III. TERMENELE DE PRESCRIPȚIE EXTINCTIVĂ _____	323
1. Noțiuni și clasificare _____	323
2. Termenul general de prescripție extintivă _____	324
3. Termene speciale de prescripție extintivă _____	326
IV. CURSUL PRESCRIPȚIEI EXTINCTIVE _____	328
1. Începutul prescripției extinctive _____	328
1.1. Regula generală privind începutul prescripției extinctive _____	328

1.2. Reguli speciale privind începutul prescripției extinctive _____	329
1.2.1. Ipoteza dreptului la acțiunea în executarea obligației de a da sau de a face _____	329
1.2.2. Ipoteza dreptului la acțiunea în restituirea prestațiilor _____	331
1.2.3. Ipoteza dreptului la acțiunea în executarea prestațiilor succesive _____	331
1.2.4. Ipoteza dreptului la acțiunea în materia asigurărilor contractuale _____	332
1.2.5. Ipoteza dreptului la acțiunea în repararea pagubei cauzate printr-o faptă ilicită și cazuri asimilate _____	332
1.2.6. Ipoteza dreptului la acțiunea în anularea actului juridic _____	335
1.2.7. Ipoteza dreptului la acțiunea în răspundere pentru vicii aparente _____	337
1.2.8. Ipoteza dreptului la acțiunea în răspundere pentru vicii ascuse _____	337
1.2.9. Alte reguli speciale privind începutul prescripției extinctive _____	339
2. Suspendarea prescripției extinctive _____	343
2.1. Noțiune. Justificare _____	343
2.2. Cauze de suspendare a cursului prescripției extinctive _____	344
2.2.1. Cauze generale de suspendare a cursului prescripției extinctive _____	344
2.2.2. Cauze speciale de suspendare a cursului prescripției extinctive _____	347
2.3. Efectele suspendării prescripției _____	348
2.3.1. Efectul general _____	348
2.3.2. Efectul special _____	348
2.3.3. Beneficiul și extinderea efectului suspendării _____	349
3. Întreruperea prescripției extinctive _____	349
3.1. Noțiune. Justificare _____	349
3.2. Cauzele de întrerupere a prescripției _____	350
3.3. Efectele întreruperii prescripției _____	355
3.4. Beneficiul și extinderea efectului întreruperii _____	356
4. Repunerea în termenul de prescripție _____	357
4.1. Noțiune și justificare _____	357
4.2. Domeniul repunerii în termenul de prescripție extintivă _____	357
4.3. Termenul pentru repunerea în termenul de prescripție extintivă _____	358
4.4. Efectul repunerii în termen _____	358
V. ÎMPLINIREA PRESCRIPȚIEI EXTINCTIVE _____	359
1. Precizări prealabile _____	359
2. Regulile de stabilire a momentului împlinirii prescripției extinctive _____	359

FIȘA NR. 5. DECĂDEREA	362
I. NOȚIUNE. CLASIFICAREA TERMENELOR DE DECĂDERE	362
1. Noțiunea de decădere	362
2. Clasificarea termenelor de decădere	362
II. DOMENIUL DE APLICARE AL DECĂDERII	363
III. REGIMUL JURIDIC AL TERMENELOR DE DECĂDERE	366
IV. EFECTELE DECĂDERII	368
V. COMPARAȚIE ÎNTRE PRESCRIȚIA EXTINGTIVĂ ȘI DECĂDERE	369
PERSOANELE	371
FIȘA NR. 6. PERSOANA FIZICĂ	373
I. CAPACITATEA CIVILĂ A PERSOANEI FIZICE	373
1. Considerații generale	373
1.1. Subiectele de drept civil și capacitatea juridică	373
1.2. Persoana fizică. Noțiune și clasificare	374
2. Capacitatea de folosință a persoanei fizice	375
2.1. Noțiunea și caracterele juridice ale capacității de folosință a persoanei fizice	375
2.2. Începutul capacității de folosință a persoanei fizice	376
2.3. Conținutul capacității de folosință a persoanei fizice	377
2.4. Sfârșitul capacității de folosință a persoanei fizice	378
2.4.1. Determinarea momentului încetării capacității de folosință a persoanei fizice	378
2.4.2. Declararea judecătorească a morții	378
3. Capacitatea de exercițiu a persoanei fizice	383
3.1. Noțiunea și caracterele juridice ale capacității de exercițiu a persoanei fizice	383
3.2. Situații juridice privind capacitatea de exercițiu a persoanei fizice	384
II. IDENTIFICAREA PERSOANEI FIZICE	396
1. Considerații generale	396
2. Numele persoanei fizice	397
2.1. Noțiune, natură juridică, structura și caracterele juridice	397
2.2. Stabilirea (dobândirea) numelui de familie și a prenumelui	401
2.3. Modificarea numelui de familie	406
2.4. Schimbarea numelui de familie și a prenumelui	416
2.5. Alte mijloace de individualizare, asemănătoare numelui	425
2.6. Apărarea dreptului la nume și la pseudonim	427

3. Domiciliul și reședința _____	428
3.1. Noțiunea, natură juridică, felurile și caracterele juridice ale domiciliului _____	428
3.2. Domiciliul de drept comun _____	431
3.3. Domiciliul legal _____	434
3.4. Domiciliul ales (convențional) _____	437
3.5. Domiciliul profesional _____	439
3.6. Reședința _____	440
III. OCROTIREA PERSOANEI FIZICE PRIN MIJLOACE DE DREPT CIVIL _____	443
1. Considerații generale _____	443
2. Ocrotirea minorului _____	445
2.1. Ocrotirea minorului prin autoritatea părintească _____	445
2.2. Tutela minorului _____	446
2.3. Curatela minorului _____	462
3. Ocrotirea majorului prin consiliere judiciară și tutelă specială _____	465
3.1. Considerații generale _____	465
3.2. Condiții de fond privind instituirea consilierii judiciare și a tutelei speciale _____	469
3.3. Durata consilierii judiciare și a tutelei speciale _____	470
3.4. Procedura instituirii consilierii judiciare și a tutelei speciale _____	471
3.5. Efectele instituirii consilierii judiciare și a tutelei speciale _____	476
3.6. Prolungirea și încetarea măsurilor de ocrotire _____	480
3.7. Comparație între tutela celui care beneficiază de consiliere judiciară sau tutelă specială și tutela minorului sub 14 ani _____	482
4. Ocrotirea persoanei fizice cu capacitate de exercițiu deplină, aflate în situații deosebite _____	484
4.1. Curatela persoanei fizice cu capacitate de exercițiu deplină, aflate în situații speciale _____	484
4.2. Asistența pentru încheierea actelor juridice _____	488
4.3. Asistarea anumitor persoane fizice cu capacitate deplină de exercițiu la încheierea anumitor acte juridice _____	492
FIȘA NR. 7. PERSOANA JURIDICĂ. PROFESIONISTUL ȘI ÎNTREPRINDEREA _____	495
I. PERSOANA JURIDICĂ _____	495
1. Considerații generale _____	495
1.1. Noțiune, enumerare și clasificare _____	495
1.2. Elemente constitutive _____	497
2. Înființarea persoanei juridice _____	499
2.1. Moduri de înființare _____	499
2.2. Durata persoanei juridice _____	500
2.3. Înregistrarea persoanei juridice _____	500

2.4. Nulitatea persoanei juridice _____	502
2.4.1. Cazurile și regimul juridic al nulității absolute _____	502
2.4.2. Cazurile și regimul juridic al nulității relative _____	503
2.4.3. Particularități privind nulitatea persoanelor juridice _____	503
2.4.4. Efectele nulității _____	505
3. Capacitatea de folosință a persoanei juridice _____	505
3.1. Noțiunea și caracterele juridice ale capacității de folosință a persoanei juridice _____	505
3.2. Începutul capacității de folosință a persoanei juridice _____	506
3.3. Conținutul capacității de folosință a persoanei juridice _____	507
3.4. Sfârșitul capacității de folosință a persoanei juridice _____	508
4. Capacitatea de exercițiu a persoanei juridice _____	508
4.1. Noțiunea de capacitate de exercițiu a persoanei juridice _____	508
4.2. Începutul capacității de exercițiu a persoanei juridice _____	508
4.3. Conținutul capacității de exercițiu a persoanei juridice _____	509
4.4. Sfârșitul capacității de exercițiu a persoanei juridice _____	510
5. Funcționarea persoanei juridice _____	510
5.1. Actele emise de organele persoanei juridice. Obligațiile membrilor organelor de administrare _____	510
5.2. Acțiunea în anularea actelor emise de organele persoanei juridice _____	511
5.3. Răspunderea pentru acte juridice _____	513
5.4. Răspunderea pentru fapte juridice _____	513
5.4.1. Persoanele juridice de drept privat _____	513
5.4.2. Persoanele juridice de drept public _____	513
5.5. Independența patrimonială _____	514
5.6. Răspunderea membrilor organelor persoanei juridice _____	515
6. Identificarea persoanei juridice. Atribute de identificare _____	515
7. Reorganizarea persoanei juridice _____	519
7.1. Noțiune _____	519
7.2. Moduri de reorganizare _____	519
7.2.1. Fuziunea persoanei juridice _____	519
7.2.2. Divizarea persoanei juridice _____	520
7.2.3. Transformarea persoanei juridice _____	521
7.3. Efecte comune tuturor formelor de reorganizare a persoanei juridice _____	522
7.4. Opoziția împotriva actelor prin care s-a hotărât reorganizarea _____	523
8. Încetarea persoanei juridice _____	523
8.1. Modurile de încetare a persoanei juridice _____	523
8.2. Dizolvarea persoanei juridice _____	523
8.2.1. Noțiune _____	523

8.2.2. Cazuri de dizolvare _____	524
8.2.3. Efectele dizolvării _____	524
8.3. Comparație între dizolvare și reorganizare _____	526
8.4. Încetarea anumitor persoane juridice _____	526
8.5. Data încetării personalității juridice _____	526
II. PROFESIONISTUL ȘI ÎNTREPRINDEREA _____	526
1. Principiul _____	526
2. Profesionistul _____	527
3. Întreprinderea _____	530
FIȘA NR. 8. APĂRAREA DREPTURILOR NEPATRIMONIALE _____	533
I. CONSIDERAȚII GENERALE _____	533
II. MIJLOACELE DE APĂRARE A DREPTURILOR NEPATRIMONIALE _____	534
1. Mijloacele de apărare reglementate de art. 253 C.civ. _____	534
2. Măsurile provizorii reglementate de art. 255 C.civ. _____	541
FAMILIA _____	545
FIȘA NR. 9. CĂSĂTORIA _____	547
I. NOȚIUNE, CARACTERE JURIDICE, NATURĂ JURIDICĂ _____	547
II. LIBERTATEA MATRIMONIALĂ _____	548
III. LOGODNA _____	548
IV. ÎNCHEIEREA CĂSĂTORIEI. CONDIȚII DE VALABILITATE _____	551
1. Reglementare _____	551
2. Condițiile de fond pentru încheierea căsătoriei _____	551
3. Condițiile de formă (formalitățile) pentru încheierea căsătoriei _____	555
V. NULITATEA CĂSĂTORIEI _____	561
1. Noțiune și reglementare _____	561
2. Nulitatea absolută a căsătoriei _____	561
3. Nulitatea relativă a căsătoriei _____	563
4. Efectele nulității căsătoriei _____	564
VI. EFECTELE CĂSĂTORIEI _____	566
1. Drepturile și îndatoririle personale ale soților _____	566
2. Drepturile și obligațiile patrimoniale ale soților _____	567
FIȘA NR. 10. REGIMURILE MATRIMONIALE (DREPTURILE ȘI OBLIGAȚIILE PATRIMONIALE ALE SOȚILOR) _____	568
I. DISPOZIȚII COMUNE APLICABILE REGIMURILOR MATRIMONIALE _____	568
1. Considerații generale privind regimul matrimonial _____	568
2. Convenția matrimonială _____	570
2.1. Considerații generale _____	570

2.2. Încheierea convenției matrimoniale _____	571
2.3. Nulitatea și caducitatea convenției matrimoniale _____	574
2.4. Publicitatea și opozabilitatea convenției matrimoniale _____	576
2.5. Efectele convenției matrimoniale _____	579
3. Regimul primar imperativ _____	579
3.1. Considerații generale _____	579
3.2. Conținutul regimului primar imperativ _____	580
II. REGIMUL COMUNITĂȚII LEGALE _____	588
1. Principiile și trăsăturile regimului comunității legale _____	588
2. Bunurile soților _____	590
3. Datoriile soților _____	598
4. Funcționarea regimului comunității legale _____	600
5. Partajul bunurilor comune în timpul regimului comunității _____	606
6. Comunitatea legală a soților și aportul de bunuri comune _____	608
7. Încetarea și lichidarea regimului comunității legale _____	612
III. REGIMURILE MATRIMONIALE CONVENȚIONALE _____	614
IV. MODIFICAREA REGIMULUI MATRIMONIAL _____	623
FIȘA NR. 11. DESFACEREA CĂSĂTORIEI _____	627
I. CONSIDERAȚII GENERALE _____	627
II. CAZURILE DE DIVORȚ _____	627
1. Cazurile și motivele de divorț. Enumerare _____	627
2. Divorțul prin acordul soților pe cale judiciară _____	628
2.1. Condiții _____	628
2.2. Cererea de divorț _____	628
3. Divorțul prin acordul soților pe cale administrativă _____	632
4. Divorțul prin acordul soților prin procedură notarială _____	635
5. Divorțul din culpă _____	637
5.1. Enumerarea cazurilor de divorț din culpă _____	637
5.2. Divorțul pentru motive temeinice _____	638
5.3. Divorțul pentru separarea în fapt îndelungată _____	639
6. Divorțul din cauza stării de sănătate a unui soț _____	640
III. EFECTELE DIVORȚULUI _____	640
1. Data desfacerii căsătoriei _____	640
2. Efectele divorțului cu privire la raporturile nepatrimoniale dintre soți _____	641
3. Efectele divorțului cu privire la raporturile patrimoniale dintre soți _____	642
3.1. Categoriile de efecte _____	642
3.2. Efecte cu privire la regimul matrimonial _____	642
3.3. Dreptul la despăgubiri _____	644

3.4. Obligația de întreținere între foștii soți _____	645
3.5. Prestația compensatorie _____	646
4. Efectele divorțului cu privire la raporturile dintre părinți și copiii lor minori _____	648
4.1. Considerații generale _____	648
4.2. Exercițarea autorității părintești _____	649
4.3. Stabilirea locuinței copilului după divorț _____	650
4.4. Stabilirea contribuției părinților la cheltuielile de creștere, educare, învățatură și pregătire profesională a copilului _____	651
4.5. Modificarea măsurilor luate cu privire la copil _____	651
FIȘA NR. 12. FILIAȚIA _____	653
I. NOȚIUNI INTRODUCTIVE _____	653
II. DISPOZIȚII GENERALE PRIVIND STABILIREA FILIAȚIEI. PREZUMȚIA DE PATERNITATE _____	653
1. Clasificarea filiației _____	653
2. Modurile de stabilire a filiației _____	654
3. Dovada filiației _____	654
4. Posesia de stat (folosirea stării civile) _____	654
5. Prezumția de paternitate _____	656
6. Timpul legal al concepțiunii _____	657
III. RECUNOAȘTEREA COPILULUI _____	657
1. Noțiune și caractere juridice _____	657
2. Felurile recunoașterii _____	658
3. Nulitatea recunoașterii _____	659
4. Contestarea recunoașterii _____	660
IV. ACȚIUNILE PRIVIND FILIAȚIA _____	660
1. Dispoziții comune privind acțiunile referitoare la filiație _____	660
2. Contestarea filiației _____	663
3. Acțiunea în stabilirea filiației față de mamă (în stabilirea maternității) _____	664
4. Acțiunea în stabilirea filiației față de tatăl din afara căsătoriei (în stabilirea paternității din afara căsătoriei) _____	666
5. Acțiunile privind filiația față de tatăl din căsătorie. Acțiunea în tăgada paternității _____	668
5.1. Considerații introductive _____	668
5.2. Trăsături specifice acțiunii în tăgada paternității, în funcție de titularul ei _____	669
5.3. Efectele admiterii acțiunii în tăgada paternității _____	673

FIȘA NR. 13. OBLIGAȚIA DE ÎNȚEȚINERE	674
I. NOȚIUNE ȘI CARACTERE JURIDICE	674
II. PERSOANELE ÎNTRE CARE EXISTĂ OBLIGAȚIA DE ÎNȚEȚINERE ȘI ORDINEA ÎN CARE ACEASTA SE DATOREAZĂ	675
1. Persoanele între care există obligația de întreținere	675
2. Ordinea în care se datorează obligația de întreținere	676
3. Particularități ale obligației de întreținere	677
III. CONDIȚIILE OBLIGAȚIEI DE ÎNȚEȚINERE	678
IV. STABILIREA ȘI EXECUTAREA OBLIGAȚIEI DE ÎNȚEȚINERE	680
FIȘA NR. 14. AUTORITATEA PĂRINTEASCĂ	685
I. NOȚIUNE. DURATA ȘI EXERCITAREA AUTORITĂȚII PĂRINTEȘTI	685
II. DREPTURILE ȘI ÎNDATORIRILE PĂRINTEȘTI	686
III. MODUL DE EXERCITARE A AUTORITĂȚII PĂRINTEȘTI	691
1. Regula și excepția	691
2. Exercitarea autorității părintești în caz de divorț sau în cazul copilului din afara căsătoriei, a cărui filiație a fost stabilită față de părinți	693
IV. DECĂDEREA DIN EXERCITIUL DREPTURILOR PĂRINTEȘTI	696
DREPTURILE REALE PRINCIPALE	699
FIȘA NR. 15. PATRIMONIUL	701
I. CONSIDERAȚII GENERALE	701
II. ELEMENTELE PATRIMONIULUI	701
1. Activul patrimonial	701
2. Pasivul patrimonial	702
III. CARACTERELE JURIDICE ALE PATRIMONIULUI	702
1. Este o universalitate juridică	702
2. Orice persoană are un patrimoniu	703
3. Este unic	703
4. Este divizibil	704
5. Este intransmisibil	706
IV. FUNCȚIILE PATRIMONIULUI	706
1. Constituie garanția comună a creditorilor chirografari	706
2. Explică și permite subrogația reală cu titlu universal	707
3. Explică și permite transmisiunea universală și transmisiunea cu titlu universal	709

FIȘA NR. 16. DREPTUL DE PROPRIETATE	710
I. CONSIDERAȚII GENERALE	710
II. DREPTUL DE PROPRIETATE PRIVATĂ	710
1. Noțiune	710
2. Titulari. Obiect. Moduri de dobândire	710
3. Conținutul juridic al dreptului de proprietate privată	712
3.1. Noțiune. Atributele dreptului de proprietate privată	712
3.2. Caracterele juridice ale dreptului de proprietate privată	713
4. Limitele exercitării dreptului de proprietate privată	714
4.1. Considerații generale. Categoriile de limite	714
4.2. Limite legale de interes privat stabilite de Codul civil	715
4.2.1. Limite referitoare la folosirea apelor	715
4.2.2. Picătura streșinii	717
4.2.3. Distanța și lucrările intermediare cerute pentru anumite construcții, lucrări și plantații	717
4.2.4. Limite privind vederea asupra proprietății vecinului	718
4.2.5. Limite referitoare la dreptul de trecere	718
4.2.5.1. Considerații generale	718
4.2.5.2. Caracterele juridice ale dreptului de trecere	720
4.2.5.3. Acțiunea în justiție prin care se cere recunoașterea unui drept de trecere	720
4.2.5.4. Dreptul la despăgubire. Acțiunea în despăgubire	721
4.2.5.5. Stingerea dreptului de trecere	722
4.2.5.6. Problema răscumpărării dreptului de trecere	722
4.3. Alte limite legale de interes privat/public stabilite de Codul civil	723
4.4. Limite convenționale (voluntare)	725
4.4.1. Clauza de inalienabilitate	725
4.4.1.1. Considerații generale	725
4.4.1.2. Clauza de inalienabilitate expresă și clauza de inalienabilitate implicită	725
4.4.1.3. Invocarea clauzei de inalienabilitate	726
4.4.1.4. Condițiile speciale de valabilitate	726
4.4.1.5. Opozabilitatea clauzei de inalienabilitate	727
4.4.1.6. Efectele clauzei de inalienabilitate	728
4.4.1.7. Sancțiunea nerespectării clauzei de inalienabilitate	728
4.4.1.8. Încetarea efectelor clauzei de inalienabilitate înainte de împlinirea termenului	729
5. Regimul juridic al imobilelor proprietate privată	730
5.1. Realizarea și desființarea construcțiilor	730
5.1.1. Considerații generale	730

5.1.2. Amenajarea teritoriului _____	730
5.1.2.1. <i>Considerații generale</i> _____	730
5.1.2.2. <i>Urbanismul</i> _____	731
5.2. Înscrierea în cartea funciară a dreptului de proprietate asupra construcțiilor _____	746
5.3. Circulația juridică a imobilelor proprietate privată _____	749
5.3.1. Reguli generale _____	749
5.3.2. Reguli privind dobândirea dreptului de proprietate asupra imobilelor situate în România de către persoanele fizice sau juridice străine și apatrizi _____	751
5.3.3. Forma ad validitatem a actelor juridice de înstrăinare a imobilelor și înscrierea acestora în cartea funciară _____	753
5.3.4. Cerințe speciale privind înstrăinarea imobilelor _____	753
5.3.5. Dreptul de preempțiune (drept prioritar la cumpărare) _____	757
5.3.5.1. <i>Noțiune. Reguli generale</i> _____	757
5.3.5.2. <i>Preempțiunea reglementată prin legi (norme juridice) speciale</i> _____	757
III. DREPTUL DE PROPRIETATE PUBLICĂ _____	759
1. Noțiune _____	759
2. Titularii dreptului de proprietate publică _____	760
3. Obiectul dreptului de proprietate publică _____	760
3.1. Criterii de apartenență la domeniul public _____	760
3.2. Principalele reglementări privind bunurile proprietate publică ____	761
3.3. Regimul juridic al unor categorii de bunuri proprietate publică ____	762
3.4. Delimitarea domeniului public național, județean și local. Criterii. Transferul bunurilor _____	763
4. Caracterele juridice specifice dreptului de proprietate publică _____	764
5. Modurile de dobândire a dreptului de proprietate publică _____	765
5.1. Exproprierea pentru cauză de utilitate publică _____	765
5.1.1. Considerații generale _____	765
5.1.2. Exproprierea în sistemul Legii nr. 33/1994 _____	766
5.1.2.1. <i>Declararea utilității publice</i> _____	768
5.1.2.2. <i>Măsurile premergătoare exproprierii</i> _____	770
5.1.2.3. <i>Exproprierea propriu-zisă și stabilirea despăgubirilor</i> ____	771
5.1.3. Exproprierea în sistemul Legii nr. 255/2010 _____	775
6. Exercitarea dreptului de proprietate publică _____	786
6.1. Considerații generale _____	786
6.2. Dreptul de administrare _____	789
6.2.1. Titularii și caracterele dreptului de administrare _____	789
6.2.2. Natura juridică a dreptului de administrare _____	790
6.2.2.1. <i>Categorii de raporturi juridice</i> _____	790

6.2.2.2. <i>Natura juridică mixtă și conținutul juridic al dreptului de administrare</i> _____	791
6.2.3. Încetarea dreptului de administrare _____	793
6.3. Concesionarea bunurilor proprietate publică _____	793
6.3.1. Noțiunea și definiția legală a contractului de concesiune _____	793
6.3.2. Stabilirea cadrului juridic incident _____	794
6.3.3. Particularități privind contractul de concesiune _____	795
6.3.4. Acțiunile în justiție _____	801
6.4. Închirierea bunurilor proprietate publică _____	802
6.5. Dreptul de folosință gratuită _____	804
7. Încetarea dreptului de proprietate publică _____	806

FIȘA NR. 17. MODALITĂȚILE JURIDICE ALE DREPTULUI DE PROPRIETATE PRIVATĂ _____	807
I. CONSIDERAȚII GENERALE _____	807
II. PROPRIETATEA COMUNĂ _____	807
1. Noțiunea și formele proprietății comune _____	807
2. Dreptul de proprietate comună pe cote-părți (coproprietatea) _____	808
2.1. Noțiune și caractere juridice. Clasificare. Prezumția de coproprietate _____	808
2.2. Coproprietatea obișnuită _____	809
2.2.1. Noțiune. Izvoare. Titulari. Prezumția de egalitate a cotelor-părți _____	809
2.2.2. Exercițarea posesiei asupra bunului aflat în coproprietate _____	809
2.2.3. Drepturile coproprietarilor cu privire la întregul bun _____	810
2.2.3.1. <i>Actele materiale (actele privind exercitarea atributului folosinței)</i> _____	810
2.2.3.2. <i>Actele juridice</i> _____	812
2.2.4. Contractul de administrare a coproprietății _____	814
2.2.5. Drepturile coproprietarilor cu privire la cota-parte proprie din drept _____	815
2.2.6. Acțiunile în justiție _____	815
2.2.7. Obligațiile coproprietarilor _____	817
2.2.8. Încetarea coproprietății obișnuite _____	818
2.3. Coproprietatea forțată _____	818
2.3.1. Noțiune și obiect _____	818
2.3.2. Drepturile și obligațiile coproprietarilor _____	819
2.3.3. Coproprietatea asupra părților comune din clădirile cu mai multe etaje sau apartamente având proprietari diferiți _____	820
2.3.3.1. <i>Noțiune</i> _____	820
2.3.3.2. <i>Exercițarea dreptului de folosință</i> _____	820

2.3.3.3. Situația distrugerii clădirii _____	823
2.3.3.4. Încetarea destinației de folosință comună _____	823
2.3.4. Coproprietatea asupra despărțiturilor comune _____	824
2.3.4.1. Noțiune. Prezumția de comunitate (coproprietate) _____	824
2.3.4.2. Reguli privind despărțiturile comune _____	825
2.3.5. Coproprietatea asupra bunurilor care constituie amintiri de familie _____	826
3. Proprietatea comună în devălmășie _____	827
4. Partajul _____	828
4.1. Noțiune. Enumerarea felurilor partajului _____	828
4.2. Formele de coproprietate în care partajul se poate realiza _____	828
4.3. Felurile partajului. Forma actului în care partajul se poate realiza _____	829
4.4. Imprescriptibilitatea partajului _____	830
4.5. Suspendarea partajului _____	830
4.6. Modurile de împărțire _____	831
4.6.1. Reguli procedurale privind modurile de împărțire _____	831
4.6.2. Reguli privind partajul judiciar _____	831
4.7. Stingerea datoriilor și situația creditorilor _____	832
4.7.1. Stingerea datoriilor născute în legătură cu bunul comun _____	832
4.7.2. Executarea silită privitoare la bunul comun. Drepturile creditorilor _____	832
4.8. Efectele partajului _____	833
III. PROPRIETATEA PERIODICĂ, PROPRIETATEA REZOLUBILĂ ȘI PROPRIETATEA ANULABILĂ _____	836
1. Proprietatea periodică _____	836
2. Proprietatea rezolubilă _____	838
3. Proprietatea anulabilă _____	839
FIȘA NR. 18. ACȚIUNEA ÎN REVENDICARE _____	840
I. ASPECTE GENERALE _____	840
1. Noțiune și caractere juridice _____	840
2. Delimitarea acțiunii în revendicare de alte acțiuni _____	841
2.1. Acțiunea în revendicare și acțiunea posesorie _____	841
2.2. Acțiunea în revendicare și acțiunea confesorie _____	842
2.3. Acțiunea în revendicare și acțiunea negatorie _____	843
2.4. Acțiunea în revendicare și acțiunea în grănițuire _____	843
2.5. Acțiunea în revendicare și acțiunea în constatare _____	845
2.6. Acțiunea în revendicare și acțiunea în evacuare _____	846
2.7. Acțiunea în revendicare și petiția de ereditate _____	847
3. Calitatea procesuală _____	848
3.1. Calitatea procesuală activă _____	848

3.2. Calitatea procesuală pasivă _____	850
3.3. Aspecte procesuale _____	852
II. ACȚIUNEA ÎN REVENDICARE IMOBILIARĂ _____	853
1. Proba dreptului de proprietate _____	853
1.1. Considerații introductive _____	853
1.2. Situații de distins în funcție de modul de dobândire a dreptului de proprietate asupra imobilului revendicat _____	854
1.3. Noțiunea de titlu în materia acțiunii în revendicare _____	855
1.4. Situații posibile _____	857
1.4.1. Precizări prealabile _____	857
1.4.2. Enumerarea ipotezelor posibile _____	858
1.4.3. Situația în care ambele părți dețin un titlu _____	858
1.4.4. Situația în care numai una dintre părți are un titlu _____	861
1.4.5. Situația în care niciuna dintre părți nu are un titlu _____	861
2. Imprescriptibilitatea acțiunii în revendicare imobiliară _____	861
2.1. Acțiunea în revendicare imobiliară întemeiată pe dreptul de proprietate privată _____	861
2.2. Acțiunea în revendicare întemeiată pe dreptul de proprietate publică _____	862
III. ACȚIUNEA ÎN REVENDICARE MOBILIARĂ _____	862
1. Situații de distins _____	862
2. Ipoteza reglementată de art. 937 alin. (1) C.civ. _____	863
2.1. Precizări prealabile _____	863
2.2. Condiții _____	863
3. Revendicarea de la terțul dobânditor de bună-credință a bunului mobil pierdut sau furat _____	865
4. Revendicarea bunului mobil de la hoț, de la gășitorul care nu s-a conformat dispozițiilor art. 942 și urm. C.civ. sau de la terțul dobânditor de rea-credință _____	867
5. Ipoteza în care gășitorul bunului mobil s-a conformat dispozițiilor art. 942 și urm. C.civ. _____	867
IV. EFECTELE ADMITERII ACȚIUNII ÎN REVENDICARE _____	869
1. Precizări introductive _____	869
2. Efectele între părți _____	869
2.1. Restituirea lucrului _____	869
2.2. Restituirea produselor și a fructelor _____	872
2.3. Suportarea cheltuielilor făcute de către posesor cu lucrul pe care îl restituie _____	873
2.4. Dreptul de retenție _____	874
3. Opozabilitatea față de terți _____	875

FIȘA NR. 19. DEZMEMBRĂMINTELE DREPTULUI DE PROPRIETATE

PRIVATĂ	876
I. CONSIDERAȚII GENERALE	876
1. Noțiune. Domeniu de aplicare. Caractere juridice. Enumerare	876
II. DREPTUL DE SUPERFICIE	877
1. Noțiune și caractere juridice	877
2. Constituirea dreptului de superficie	879
3. Exercițarea dreptului de superficie	882
3.1. Limitele și condițiile de exercitare a dreptului	882
3.2. Drepturile și obligațiile superficiarului și ale proprietarului terenului	882
3.2.1. Drepturile și obligațiile superficiarului	882
3.2.2. Drepturile și obligațiile proprietarului terenului	883
3.2.3. Prestația datorată de superficiar proprietarului terenului în cazul superficiei constituite cu titlu oneros	883
3.2.4. Acțiunile pe care le poate exercita superficiarul	884
4. Stingerea dreptului de superficie	884
III. DREPTUL DE UZUFRACT	887
1. Noțiune și caractere juridice	887
2. Constituirea dreptului de uzufruct	888
2.1. Domeniul de aplicare (obiectul uzufructului). Titularul dreptului de uzufruct	888
2.2. Modalități de constituire	889
2.3. Durata uzufructului	889
3. Efectele uzufructului	890
3.1. Drepturile uzufructuarului	890
3.2. Obligațiile uzufructuarului	894
3.3. Drepturile nudului proprietar	897
3.4. Obligațiile nudului proprietar	897
4. Stingerea uzufructului	898
IV. DREPTUL DE UZ ȘI DREPTUL DE ABITAȚIE	900
1. Noțiune	900
2. Asemănări și deosebiri între dreptul de uz și dreptul de abitație	900
V. DREPTUL DE SERVITUTE	901
1. Noțiune și caractere juridice	901
2. Clasificarea servituțiilor	902
3. Constituirea servituții	903
4. Exercițarea dreptului de servitute	903
4.1. Drepturile și obligațiile proprietarului fondului dominant	903
4.2. Drepturile și obligațiile proprietarului fondului aservit	904
4.3. Exercițarea servituției în caz de împărțire a fondurilor	905
5. Stingerea servituțiilor	905

FIȘA NR. 20. POSESIA	908
I. CONSIDERAȚII GENERALE	908
1. Noțiune	908
2. Elementele constitutive ale posesiei	908
3. Delimitarea posesiei, ca stare de fapt, de alte situații juridice	909
3.1. Posesia, ca stare de fapt, și posesia, ca stare de drept (ca atribut al unui drept real principal)	909
3.2. Posesia și deteția precară	910
3.3. Intervertirea deteției precare în posesie	911
4. Dobândirea și pierderea posesiei	911
II. VICIILE POSESIEI	912
III. EFECTELE POSESIEI	914
1. Precizări introductive	914
2. Posesia creează o prezumție de proprietate	915
3. Posesia de bună-credință conduce la dobândirea fructelor produse de bunul asupra căruia se exercită	916
4. Acțiunile posesorii	917
4.1. Noțiune. Feluri de acțiuni posesorii	917
4.2. Acțiunea posesorie generală (acțiunea în complângere)	917
4.3. Acțiunea posesorie specială (acțiunea în reintegrare)	918
4.4. Aspecte procesuale privind acțiunile posesorii	918
4.5. Luarea măsurilor pentru conservarea bunului asupra căruia se exercită posesia	920
FIȘA NR. 21. ACCESIUNEA	922
I. CONSIDERAȚII GENERALE	922
II. ACCESIUNEA IMOBILIARĂ NATURALĂ	922
1. Noțiune	922
2. Cazurile de accesiune imobiliară naturală prevăzute de Codul civil și regimul lor juridic	922
3. Natura juridică a unor termene prevăzute de Codul civil	924
III. ACCESIUNEA IMOBILIARĂ ARTIFICIALĂ	924
1. Considerații generale	924
2. Accesiunea imobiliară artificială ca prezumție de proprietate	925
3. Noțiunea de lucrări autonome și lucrări adăugate	926
4. Realizarea lucrării de către proprietarul imobilului cu materialele altei persoane	927
5. Realizarea unei lucrări autonome cu caracter durabil asupra imobilului altuia	928
6. Realizarea unei lucrări adăugate cu caracter durabil asupra imobilului altuia	930
7. Lucrările realizate parțial asupra imobilului autorului	931

8. Lucrările provizorii _____	932
9. Realizarea unei lucrări asupra imobilului altuia cu materialele unui terț _____	932
10. Aspecte care privesc atât pe autorul de bună-credință, cât și pe autorul de rea-credință _____	933
IV. ACCESIUNEA MOBILIARĂ _____	937
1. Noțiune _____	937
2. Confecționarea bunului mobil cu materialele altei persoane _____	937
3. Unirea a două bunuri mobile _____	938
FIȘA NR. 22. UZUCAPIUNEA _____	939
I. CONSIDERAȚII GENERALE _____	939
1. Noțiune și justificare _____	939
2. Bunurile care nu pot fi dobândite prin uzucapiune _____	939
3. Felurile uzucapiunii în sistemul Codului civil din 2009 _____	940
4. Posesia utilă, condiție esențială a uzucapiunii _____	940
II. UZUCAPIUNEA IMOBILIARĂ EXTRATABULARĂ _____	943
III. UZUCAPIUNEA IMOBILIARĂ TABULARĂ _____	945
IV. UZUCAPIUNEA MOBILIARĂ _____	946
V. ASPECTE COMUNE UZUCAPIUNII EXTRATABULARE, TABULARE ȘI MOBILIARE _____	946
1. Joncțiunea posesiilor _____	946
2. Calculul termenului uzucapiunii _____	947
VI. INVOCAREA UZUCAPIUNII _____	948
1. Invocarea uzucapiunii imobiliare extratabulare _____	948
2. Invocarea uzucapiunii imobiliare tabulare _____	949
3. Invocarea uzucapiunii mobiliare _____	949
FIȘA NR. 23. PUBLICITATEA IMOBILIARĂ. CARTEA FUNCİARĂ _____	950
I. CONSIDERAȚII GENERALE PRIVIND PUBLICITATEA IMOBILIARĂ ȘI CARTEA FUNCİARĂ _____	950
II. PRINCIPIILE CĂRȚII FUNCİARE _____	953
III. ÎNSCRIERILE ÎN CARTEA FUNCİARĂ _____	962
1. Noțiune și clasificare _____	962
2. Înscrierile privind obiectul material al cărții funciare _____	963
3. Înscrierile privind obiectul juridic al cărții funciare _____	964
4. Procedura de înscriere în cartea funciară _____	976
IV. ACȚIUNILE ÎN JUSTIȚIE SPECIFICE CĂRȚII FUNCİARE _____	981
1. Noțiune și enumerare _____	981
2. Acțiunea în prestație tabulară _____	981
3. Acțiunea în justificare tabulară _____	984
4. Acțiunea în rectificare _____	986

La realizarea lucrării au fost valorificate, ca surse bibliografice principale, următoarele materiale:

- GABRIEL BOROI, CARLA ALEXANDRA ANGHELESCU, *Curs de drept civil. Partea generală*, ediția a 3-a, revizuită și adăugită, Ed. Hamangiu, București, 2021;
- GABRIEL BOROI, CARLA ALEXANDRA ANGHELESCU, BOGDAN NAZAT, *Curs de drept civil. Drepturile reale principale*, ediția a 2-a, Ed. Hamangiu, București, 2013;
- GABRIEL BOROI, LIVIU STĂNCIULESCU, *Instituții de drept civil în reglementarea noului Cod civil*, Ed. Hamangiu, București, 2012;
- GABRIEL BOROI, *Drept civil. Partea generală. Persoanele*, ediția a 4-a, Ed. Hamangiu, București, 2010;
- GABRIEL BOROI, GABRIELA RĂDUCAN, *Drept civil. Obligațiile. Curs universitar. Aplicații*, Ed. Hamangiu, București, 2009;
- GABRIEL BOROI, ILIE ALEXANDRU, *Comentariile Codului civil. Garanțiile personale. Privilegiile și garanțiile reale*, Ed. Hamangiu, București, 2012;
- IOANA NICOLAE, *Devoluțiunea legală și testamentară a moștenirii*, Ed. Hamangiu, București, 2016;
- IOANA NICOLAE, *Dreptul familiei în context național și în raporturile de drept internațional privat*, Ed. Hamangiu, București, 2014.

CUPRINS

OBLIGAȚIILE	1
FIȘA NR. 24. FAPTUL JURIDIC LICIT	3
I. GESTIUNEA DE AFACERI	3
1. Considerații prealabile	3
2. Condițiile gestiunii de afaceri	3
3. Efectele gestiunii de afaceri	5
3.1. Obligațiile gerantului	5
3.2. Obligațiile geratului	6
3.3. Ratificarea gestiunii	7
II. PLATA NEDATORATĂ	8
1. Considerații generale	8
2. Condițiile plății nedatorate	8
3. Efectele plății nedatorate	10
III. ÎMBOGĂȚIREA FĂRĂ JUSTĂ CAUZĂ	11
1. Considerații generale	11
2. Condiții pentru exercitarea acțiunii în restituire (<i>actio de in rem verso</i>)	11
3. Efectele îmbogățirii fără justă cauză	14
FIȘA NR. 25. RĂSPUNDEREA CIVILĂ DELICTUALĂ	15
I. CONSIDERAȚII GENERALE	15
1. Noțiune	15
2. Forme	15
II. CONDIȚIILE RĂSPUNDERII CIVILE DELICTUALE PENTRU FAPTA PROPRIE	16
1. Prejudiciul	17
1.1. Noțiune. Clasificare. Prejudiciul patrimonial și prejudiciul moral	17
1.2. Cerințele reparării prejudiciului	26
1.2.1. Prejudiciul să fie cert	26
1.2.2. Prejudiciul să nu fi fost reparat în prealabil de o terță persoană fizică sau juridică	27
1.3. Principiile reparării prejudiciului	28
1.3.1. Principiul posibilității reparării prejudiciului pe cale convențională	28
1.3.2. Principiul reparării integrale a prejudiciului	28
1.3.3. Principiul reparării în natură a prejudiciului	31
1.3.4. Principiul răspunderii solidare	31

1.4. Repararea prin echivalent a prejudiciului _____	32
1.4.1. Modalități de reparare prin echivalent a prejudiciului _____	32
1.4.2. Stabilirea despăgubirilor în cazul reparării prin echivalent a prejudiciului _____	33
2. Fapta ilicită _____	37
2.1. Noțiune _____	37
2.2. Fapta ilicită, element distinct al răspunderii civile delictuale _____	38
2.3. Cauzele care înlătură caracterul ilicit al faptei prejudiciabile _____	39
2.3.1. Precizări introductive _____	39
2.3.2. Legitima apărare _____	39
2.3.3. Starea de necesitate _____	40
2.3.4. Îndeplinirea unei activități impuse ori permise de lege sau ordinul superiorului _____	41
2.3.5. Divulgarea secretului comercial impusă de anumite împrejurări _____	42
2.3.6. Exercițarea normală a unui drept subiectiv _____	42
2.3.7. Consimțământul victimei _____	44
3. Raportul de cauzalitate dintre fapta ilicită și prejudiciu _____	45
4. Vinovăția _____	48
4.1. Noțiunea și structura vinovăției _____	48
4.2. Formele și modalitățile vinovăției _____	48
4.3. Criterii pentru stabilirea vinovăției _____	50
4.4. Discernământul (capacitatea delictuală) _____	50
4.5. Cauzele care înlătură vinovăția _____	52
5. Aspecte specifice privind răspunderea civilă delictuală a persoanei juridice pentru fapta sa proprie _____	55
5.1. Particularități privind condițiile răspunderii persoanei juridice pentru fapta proprie _____	55
5.2. Efectele răspunderii persoanei juridice _____	57
III. RĂSPUNDEREA CIVILĂ DELICTUALĂ INDIRECTĂ _____	58
1. Răspunderea pentru fapta altuia _____	58
1.1. Răspunderea pentru fapta minorului sau a persoanei care beneficiază de consiliere judiciară sau tutelă specială _____	58
1.1.1. Reglementare. Domeniul de aplicare _____	58
1.1.2. Fundamentarea răspunderii pentru fapta minorului sau a celui care beneficiază de consiliere judiciară sau tutelă specială _____	59
1.1.3. Condițiile răspunderii pentru fapta minorului sau a celui care beneficiază de consiliere judiciară sau tutelă specială _____	60
1.1.4. Efectele răspunderii pentru fapta minorului sau a celui care beneficiază de consiliere judiciară sau tutelă specială _____	62

1.1.5. Corelația dintre răspunderea părinților sau a tutorelui și răspunderea altei persoane care avea obligația de supraveghere a minorului _____	63
1.2. Răspunderea comitentului pentru fapta prepusului _____	63
1.2.1. Reglementare. Domeniul de aplicare _____	63
1.2.2. Condițiile răspunderii comitentului pentru fapta prepusului _____	66
1.2.3. Efectele răspunderii comitentului pentru fapta prepusului _____	68
1.2.3.1. Efectele răspunderii comitentului în raporturile dintre comitent și victima prejudiciului _____	68
1.2.3.2. Efectele răspunderii comitentului în raporturile dintre comitent și prepus. Regresul comitentului _____	69
1.2.4. Corelația dintre răspunderea părinților și răspunderea comitentului _____	72
2. Răspunderea pentru prejudiciile cauzate de animale sau de lucruri _____	72
2.1. Răspunderea pentru prejudiciile cauzate de lucruri în general _____	72
2.1.1. Reglementare. Domeniul de aplicare _____	72
2.1.2. Condițiile răspunderii pentru prejudiciile cauzate de lucruri în general. Cauze exoneratoare de răspundere _____	75
2.1.3. Efectele răspunderii pentru prejudiciile cauzate de lucruri în general _____	77
2.1.4. Corelația cu alte forme de răspundere _____	77
2.2. Răspunderea pentru prejudiciile cauzate de animale _____	78
2.2.1. Reglementare. Domeniul de aplicare _____	78
2.2.2. Condițiile răspunderii pentru prejudiciile cauzate de animale. Cauzele exoneratoare de răspundere _____	80
2.2.3. Efectele răspunderii pentru prejudiciile cauzate de animale _____	81
2.3. Răspunderea pentru prejudiciile cauzate prin ruina edificiului _____	81
2.3.1. Reglementare. Domeniul de aplicare _____	81
2.3.2. Condițiile răspunderii pentru prejudiciile cauzate prin ruina edificiului. Cauzele exoneratoare de răspundere _____	82
2.3.3. Efectele răspunderii pentru prejudiciile cauzate prin ruina edificiului _____	83
2.4. Răspunderea pentru prejudiciul cauzat prin căderea sau aruncarea din imobil a unui lucru _____	83
IV. ACȚIUNEA ÎN REPARAREA PAGUBEI CAUZATE PRINTR-O FAPTĂ ILICITĂ. ASPECTE PROCESUALE _____	84
V. ASPECTE PARTICULARE _____	87
FIȘA NR. 26. EXECUTAREA OBLIGAȚIILOR _____	99
I. PLATA _____	99
1. Considerații generale _____	99

2. Subiectele plății _____	99
2.1. Persoanele care pot face plata _____	99
2.2. Persoanele care pot primi plata _____	101
3. Condițiile și obiectul plății _____	103
3.1. Condițiile plății _____	103
3.2. Obiectul plății. Obligațiile debitorului _____	104
4. Data plății _____	106
5. Locul plății _____	106
6. Suportarea cheltuielilor pentru efectuarea plății _____	107
7. Dovada plății _____	107
8. Imputația plății _____	110
9. Punerea în întârziere a creditorului _____	111
9.1. Noțiune. Cazurile de punere în întârziere a creditorului _____	111
9.2. Procedura prin care debitorul se liberează de obligație _____	112
9.3. Efectele punerii în întârziere a creditorului _____	113
II. EXECUTAREA SILITĂ A OBLIGAȚIILOR _____	115
1. Considerații prealabile _____	115
2. Executarea silită în natură _____	116
2.1. Principiul executării silite în natură _____	116
2.2. Executarea în natură a obligațiilor în funcție de obiectul lor _____	117
3. Executarea prin echivalent _____	119
3.1. Natura juridică a executării obligațiilor prin echivalent _____	119
3.2. Condițiile acordării de despăgubiri _____	123
3.3. Fapta ilicită _____	123
3.4. Prejudiciul _____	125
3.5. Raportul de cauzalitate _____	126
3.6. Vinovăția _____	126
3.7. Punerea în întârziere a debitorului _____	129
3.8. Clauzele cu privire la răspundere _____	132
3.9. Evaluarea despăgubirilor _____	133
3.9.1. Evaluarea judiciară _____	133
3.9.2. Evaluarea convențională _____	135
3.9.2.1. <i>Determinarea de către părți a întinderii prejudiciului și a cuantumului despăgubirilor înainte ca acesta să se fi produs</i> _____	135
3.9.3. Evaluarea legală _____	141
4. Rezoluțiunea _____	146
4.1. Considerații generale _____	146
4.2. Rezoluțiunea judiciară _____	148
4.2.1. Condițiile rezoluțiunii judiciare _____	148
4.3. Rezoluțiunea unilaterală _____	150
4.4. Rezoluțiunea de drept _____	152

4.5. Rezoluțiunea convențională _____	152
4.6. Efectele rezoluțiunii _____	154
5. Rezilierea _____	154
5.1. Noțiuni _____	154
5.2. Comparație între rezoluțiune și reziliere _____	155
6. Cauze justificate de neexecutare a obligațiilor contractuale _____	155
6.1. Considerații generale _____	155
6.2. Excepția de neexecutare (<i>exceptio non adimpleti contractus</i>) _____	156
6.3. Imposibilitatea de executare _____	158
III. MIJLOACELE DE PROTECȚIE A DREPTURILOR CREDITORILOR _____	159
1. Creditorii chirografari _____	159
2. Măsurile conservatorii _____	161
3. Acțiunea oblică _____	161
3.1. Noțiune și caracterizare generală _____	161
3.2. Domeniul de aplicare _____	162
3.3. Condițiile exercitării acțiunii oblice _____	163
3.4. Efectele acțiunii oblice _____	164
4. Acțiunea revocatorie (pauliană) _____	165
4.1. Noțiune și domeniu de aplicare _____	165
4.2. Condițiile exercitării acțiunii revocatorii _____	166
4.3. Efectele admiterii acțiunii revocatorii _____	169
4.4. Comparație între acțiunea oblică și acțiunea revocatorie _____	170
4.5. Comparație între acțiunea în simulație și acțiunea revocatorie _____	171

FIȘA NR. 27. TRANSMISIUNEA, TRANSFORMAREA ȘI STINGEREA

OBLIGAȚIILOR _____	173
I. TRANSMISIUNEA OBLIGAȚIILOR _____	173
1. Precizări prealabile _____	173
2. Cesiunea de creanță _____	173
2.1. Noțiunea și funcțiile cesiunii de creanță. Deosebiri față de cesiunea contractului _____	173
2.2. Felurile cesiunii de creanță _____	174
2.2.1. Cesiunea de creanță cu titlu oneros și cesiunea de creanță cu titlu gratuit _____	174
2.2.2. Cesiunea de creanță totală și cesiunea de creanță parțială _____	175
2.3. Condițiile cesiunii de creanță _____	176
2.3.1. Condițiile de fond ale cesiunii de creanță _____	176
2.3.1.1. <i>Obiectul cesiunii de creanță. Creanțele incesibile</i> _____	176
2.3.2. Condițiile de formă ale cesiunii de creanță _____	178
2.4. Publicitatea cesiunii de creanță _____	179
2.5. Efectele cesiunii de creanță _____	182
2.5.1. Considerații generale _____	182

2.5.2. Efectele cesiunii de creanță între părți _____	182
2.5.2.1. Strămutarea dreptului de creanță _____	182
2.5.2.2. Obligația de garanție _____	185
2.5.3. Efectele cesiunii de creanță față de terți _____	188
2.5.3.1. Efectele cesiunii de creanță față de debitorul cedat _____	188
2.5.3.2. Efectele cesiunii de creanță față de ceilalți terți _____	189
2.6. Cesiunea unei creanțe constatate printr-un titlu nominativ, la ordin sau la purtător _____	190
3. Subrogația personală _____	192
3.1. Noțiunea și felurile subrogației personale _____	192
3.2. Subrogația legală (de drept) _____	192
3.3. Subrogația convențională _____	194
3.3.1. Subrogația consimțită de creditor _____	194
3.3.2. Subrogația consimțită de debitor _____	194
3.4. Efectele subrogației personale _____	195
4. Preluarea datoriei _____	196
4.1. Considerații generale _____	196
4.2. Condițiile preluării datoriei _____	197
4.3. Efectele preluării datoriei _____	198
4.3.1. Efectele între părțile preluării datoriei _____	198
4.3.2. Efectele față de creditor _____	198
4.4. Ineficacitatea preluării de datorie _____	200
II. TRANSFORMAREA OBLIGAȚIILOR _____	201
1. Novația _____	201
1.1. Noțiunea și felurile novației _____	201
1.2. Condițiile novației _____	202
1.3. Efectele novației _____	204
III. STINGEREA OBLIGAȚIILOR _____	206
1. Considerații generale _____	206
2. Compensația _____	206
2.1. Noțiune și domeniul de aplicare _____	206
2.2. Felurile compensației _____	207
2.3. Efectele compensației _____	210
3. Confuziunea _____	212
3.1. Noțiune și domeniul de aplicare _____	212
3.2. Efectele confuziunii _____	213
3.3. Desființarea confuziunii _____	214
4. Darea în plată _____	214
4.1. Noțiunea și condițiile dării în plată _____	214
4.2. Efectele dării în plată _____	215
5. Remiterea de datorie _____	216
5.1. Noțiune _____	216

5.2. Clasificarea remiterii de datorie _____	217
5.3. Proba remiterii de datorie _____	217
5.4. Efectele remiterii de datorie _____	217
6. Imposibilitatea fortuită de executare _____	219
6.1. Noțiune și condiții _____	219
6.2. Efecte _____	220
FIȘA NR. 28. RESTITUIREA PRESTAȚIILOR _____	221
I. ASPECTE GENERALE _____	221
1. Reglementare. Condiții. Forme _____	221
2. Cauzele restituirii prestațiilor _____	223
3. Persoanele îndreptățite la restituirea prestațiilor _____	226
4. Obligația de restituire _____	227
II. EFECTELE RESTITUIRII PRESTAȚIILOR ÎNTRE PĂRȚI _____	228
III. ACȚIUNEA ÎN RESTITUIREA PRESTAȚIILOR _____	236
IV. EFECTELE RESTITUIRII PRESTAȚIILOR FAȚĂ DE TERȚI _____	236
FIȘA NR. 29. FIDEIUSIUNEA _____	238
I. CONSIDERAȚII GENERALE _____	238
1. Noțiune. Natura contractuală a fideiusiunii _____	238
2. Caracterele juridice ale contractului de fideiusiune _____	239
II. CONDIȚIILE DE VALABILITATE ALE CONTRACTULUI DE FIDEIUSIUNE _____	242
III. OBIECTUL FIDEIUSIUNII _____	242
IV. LIMITELE ȘI ÎNTINDEREA FIDEIUSIUNII _____	243
V. PĂRȚILE CONTRACTULUI DE FIDEIUSIUNE _____	244
1. Părțile raportului juridic de garanție personală (fideiusiune) _____	244
2. Părțile contractului de fideiusiune _____	244
VI. FELURILE FIDEIUSIUNII _____	245
1. Clasificarea fideiusiunii _____	245
2. Fideiusiunea obligatorie _____	245
3. Fideiusiunea asimilată _____	247
VII. EFECTELE FIDEIUSIUNII _____	248
1. Efecte între creditor și fideiutor _____	248
2. Efecte între debitor și fideiutor _____	252
VIII. ÎNCETAREA FIDEIUSIUNII _____	255
1. Considerații generale _____	255
2. Clasificarea modurilor de încetare a fideiusiunii _____	256
3. Stingerea fideiusiunii prin unul dintre modurile generale de stingere a obligațiilor _____	256
3.1. Moduri generale de stingere a obligației de fideiusiune _____	256
3.2. Compensația creanței _____	256
3.3. Confuziunea _____	257

3.4. Darea în plată _____	258
3.5. Novația _____	258
3.6. Remiterea de datorie _____	259
3.7. Imposibilitatea fortuită de executare _____	259
3.8. Prescripția obligației de fideiusiune și a obligației principale _____	260
4. Stingerea fideiusiunii prin unul dintre modurile specifice de stingere a obligației de fideiusiune _____	260
4.1. Liberarea fideiusorului prin fapta creditorului _____	260
4.2. Liberarea fideiusorului pentru obligațiile viitoare sau nedeterminate _____	261
4.3. Stingerea fideiusiunii prin decesul fideiusorului _____	262
4.4. Stingerea fideiusiunii la împlinirea termenului obligației principale _____	262
4.5. Stingerea fideiusiunii prin încetarea funcției deținute de către debitorul principal _____	264
4.6. Stingerea fideiusiunii în cazul preluării datoriei _____	265
FIȘA NR. 30. IPOTECA _____	266
I. CONSIDERAȚII GENERALE PRIVIND DREPTUL DE IPOTECĂ _____	266
1. Noțiune și caractere juridice _____	266
2. Operațiunile asimilate _____	268
3. Clasificarea ipotecilor _____	270
4. Obiectul ipotecii _____	271
5. Întinderea dreptului de ipotecă. Reguli generale _____	272
II. EFECTELE IPOTECII. REGULI GENERALE _____	275
1. Efectele ipotecii față de constituitorul ipotecii _____	275
2. Efectele ipotecii față de creditorul ipotecar _____	278
3. Efectele ipotecii față de terții dobânditori ai unui bun ipotecat _____	279
III. IPOTECILE CONVENȚIONALE (IMOBILIARE ȘI MOBILIARE). REGULI GENERALE _____	281
IV. IPOTECA IMOBILIARĂ _____	289
1. Constituirea ipotecii imobiliare _____	289
2. Efectele specifice ipotecilor imobiliare. Clauzele de inalienabilitate _____	295
3. Ipotecile imobiliare legale _____	296
V. IPOTECA MOBILIARĂ _____	304
1. Constituirea ipotecilor mobiliare _____	304
2. Efectele (între părți) specifice ipotecilor mobiliare _____	318
3. Perfectarea ipotecilor mobiliare _____	322
4. Publicitatea ipotecilor mobiliare _____	324
4.1. Formalitățile prin care se realizează publicitatea _____	324
4.2. Înscrierea ipotecilor mobiliare _____	326
5. Particularități privind ipotecile asupra creanțelor _____	330

VI. CONCURSUL ÎNTRE CREDITORII IPOTECARI _____	336
VII. STINGEREA IPOTECILOR _____	345
VIII. ASPECTE PARTICULARE _____	349
CONTRACTELE _____	351
FIȘA NR. 31. CONTRACTUL DE VÂNZARE _____	353
I. CONSIDERAȚII GENERALE _____	353
1. Noțiune _____	353
2. Caractere juridice _____	354
II. CONDIȚII DE VALIDITATE ALE CONTRACTULUI DE VÂNZARE _____	356
1. Capacitatea de a contracta _____	357
1.1. Considerații generale _____	357
1.2. Incapacități speciale de a cumpăra și incapacități speciale de a vinde _____	358
1.3. Calitatea procesuală activă _____	363
2. Consimțământul _____	364
2.1. Considerații generale _____	364
2.2. Promisiunea unilaterală de vânzare sau de cumpărare și promisiunea bilaterală de vânzare (antecontractul de vânzare) ____	364
2.2.1. Noțiune _____	364
2.2.2. Aspecte comune privind promisiunea unilaterală de vânzare sau de cumpărare și promisiunea bilaterală de vânzare _____	367
2.2.3. Efecte specifice în caz de neîndeplinire a obligațiilor asumate prin promisiunea de vânzare _____	367
2.2.4. Deosebiri ale promisiunii unilaterale de vânzare sau de cumpărare și ale promisiunii bilaterale de vânzare față de contractul de vânzare _____	379
2.3. Aspecte privind arvuna și contractul de vânzare _____	380
2.4. Pactul de opțiune privind contractul de vânzare _____	382
2.5. Problema pactului de preferință _____	385
2.6. Dreptul de preempțiune _____	386
3. Obiectul contractului de vânzare _____	394
3.1. Considerații generale privind obiectul contractului și obiectul obligației _____	394
3.2. Bunul vândut _____	395
3.2.1. Condiții _____	395
3.3. Prețul _____	399
3.3.1. Condiții _____	399
III. EFECTELE CONTRACTULUI DE VÂNZARE _____	404
1. Interpretarea clauzelor contractului de vânzare _____	404
2. Obligațiile vânzătorului _____	404

2.1. Obligația de a transmite proprietatea sau dreptul vândut _____	405
2.1.1. Principiul transmiterii imediate, de drept, a dreptului de proprietate _____	405
2.1.2. Excepții de la principiul transmiterii imediate a dreptului de proprietate _____	406
2.1.3. Efectele transmiterii proprietății _____	416
2.1.4. Riscul pieririi fortuite a bunului în cazul contractului de vânzare _____	416
2.2. Obligația de a preda bunul _____	417
2.3. Obligația de a-l garanta pe cumpărător pentru evicțiune _____	424
2.3.1. Aspecte generale _____	424
2.3.2. Modalitatea în care operează garanția și răspunderea pentru evicțiune după cum evicțiunea s-a produs sau nu _____	429
2.3.3. Întinderea garanției în situația în care evicțiunea s-a produs _____	431
2.3.4. Modificarea sau înlăturarea garanției pentru evicțiune prin convenția părților _____	434
2.4. Obligația de a-l garanta pe cumpărător pentru viciile ascunse ale bunului vândut _____	435
2.4.1. Considerații generale _____	435
2.4.2. Condițiile angajării răspunderii pentru vicii ascunse. Proba _____	436
2.4.3. Distingție între viciul ascuns și eroarea esențială cu privire la caracteristicile bunului _____	438
2.4.4. Modificarea sau înlăturarea garanției pentru vicii ascunse _____	439
2.4.5. Efectele garanției vânzătorului pentru vicii ascunse _____	440
2.4.5.1. <i>Dreptul de opțiune al cumpărătorului</i> _____	440
2.4.5.2. <i>Procedura prealabilă a denunțării viciilor ascunse, pentru a se putea obține rezoluțiunea vânzării</i> _____	441
2.4.5.3. <i>Acțiunea în răspundere pentru vicii ascunse</i> _____	442
2.5. Garanția pentru buna funcționare a bunului vândut _____	444
3. Obligațiile cumpărătorului _____	446
3.1. Obligația de plată a prețului _____	446
3.1.1. Aspecte generale _____	446
3.1.2. Mijloace juridice puse la îndemâna vânzătorului în caz de neplată a prețului _____	448
3.2. Obligația cumpărătorului de a prelua bunul de la vânzător _____	450
3.3. Obligația de a suporta cheltuielile vânzării _____	451
IV. VARIETĂȚI DE VÂNZARE _____	451
1. Vânzarea cu plata prețului în rate și rezerva proprietății _____	451
2. Vânzarea unei moșteniri _____	453
3. Vânzarea cu opțiune de răscumpărare _____	455

FIȘA NR. 32. CONTRACTUL DE DONAȚIE	459
I. CONSIDERAȚII GENERALE	459
1. Noțiune și delimitări conceptuale	459
2. Caractere juridice	459
II. CONDIȚII DE VALIDITATE ALE CONTRACTULUI DE DONAȚIE	461
1. Capacitatea părților	461
1.1. Aspecte generale	461
1.2. Incapacități de a dispune prin donații	462
1.3. Incapacități speciale de a primi donații	464
2. Alte condiții de validitate, de fond	466
III. ÎNCHEIEREA CONTRACTULUI DE DONAȚIE. PARTICULARITĂȚI	469
1. Încheierea contractului de donație	469
2. Particularități privind încheierea donației între persoane absente	471
3. Promisiunea de donație	472
IV. PRINCIPIUL IREVOCABILITĂȚII DONAȚIILOR	473
V. VARIETĂȚI DE DONAȚII	475
1. Donațiile simulate	475
2. Donațiile indirecte	476
3. Darul manual	477
4. Donația cu sarcină	478
VI. PARTICULARITĂȚI PRIVIND DONAȚIA ÎNTRE SOȚI ȘI DONAȚIA FĂCUTĂ VIITORILOR SOȚI	478
VII. EFECTELE DONAȚIILOR	480
1. Obligațiile donatorului	480
2. Obligațiile donatarului	481
VIII. REVOCAREA DONAȚIEI	481
1. Dispoziții comune în materia revocării donației	481
2. Revocarea donației pentru ingraturitudine	482
3. Revocarea donației pentru neexecutarea sarcinii	485
 FIȘA NR. 33. CONTRACTUL DE LOCAȚIUNE	 487
I. CONSIDERAȚII GENERALE	487
1. Noțiune. Felurile locațiunii	487
2. Caractere juridice	488
II. CONDIȚII DE VALIDITATE ALE CONTRACTULUI DE LOCAȚIUNE	490
1. Capacitatea părților	490
2. Consimțământul	491
3. Obiectul locațiunii	491
4. Durata contractului	492
5. Situația unor locațiuni succesive	493
6. Forma contractului de locațiune	494

III. EFECTELE CONTRACTULUI DE LOCAȚIUNE _____	495
1. Obligațiile locatorului _____	495
2. Obligațiile locatarului _____	498
IV. SUBLOCAȚIUNEA ȘI CESIUNEA CONTRACTULUI DE LOCAȚIUNE _____	503
V. ÎNCETAREA CONTRACTULUI DE LOCAȚIUNE _____	505
VI. CONTRACTUL DE ÎNCHIRIERE A LOCUINȚEI. REGULI PARTICULARE _____	509
1. Considerații generale _____	509
2. Încheierea contractului de închiriere a locuinței _____	510
3. Efectele contractului de închiriere a locuinței _____	516
3.1. Obligațiile locatorului _____	516
3.2. Obligațiile chiriașului _____	519
4. Subînchirierea și cesiunea contractului de închiriere a locuinței _____	524
5. Încetarea contractului de închiriere a locuinței _____	526
6. Închirierea locuințelor cu destinație specială _____	532
VII. CONTRACTUL DE ARENDARE. REGULI PARTICULARE _____	541
1. Considerații generale _____	541
2. Încheierea contractului de arendare _____	541
3. Efectele contractului de arendare _____	545
3.1. Asigurarea bunurilor arendate. Riscul pierii fortuite a bunurilor arendate. Riscul contractului _____	545
3.2. Obligațiile arendatorului _____	548
3.3. Obligațiile arendașului _____	549
4. Subarendarea și cesiunea contractului de arendare _____	552
5. Încetarea contractului de arendare _____	553
FIȘA NR. 34. CONTRACTUL DE ANTREPRIZĂ _____	555
I. REGULI COMUNE PRIVIND CONTRACTUL DE ANTREPRIZĂ _____	555
1. Considerații generale _____	555
2. Încheierea contractului de antrepriză _____	559
3. Efectele contractului de antrepriză _____	561
3.1. Obligațiile antreprenorului _____	561
3.2. Obligațiile beneficiarului _____	566
4. Încetarea contractului de antrepriză _____	570
5. Contractul de subantrepriză _____	572
6. Acțiunea directă a lucrătorilor _____	573
II. CONTRACTUL DE ANTREPRIZĂ PENTRU LUCRĂRI DE CONSTRUCȚII _____	574
FIȘA NR. 35. CONTRACTUL DE MANDAT _____	578
I. DISPOZIȚII COMUNE TUTUROR FELURILOR DE MANDAT _____	578
1. Noțiune și feluri. Puterea de a reprezenta _____	578
2. Caractere juridice _____	579

II. MANDATUL CU REPREZENTARE. MANDATUL DE OCROTIRE _____	580
1. Noțiune și condiții de validitate ale contractului de mandat cu reprezentare _____	580
1.1. Noțiune, forma, acceptarea și dovada mandatului cu reprezentare _____	580
1.2. Capacitatea părților contractului de mandat cu reprezentare _____	582
1.3. Consimțământul părților contractului de mandat cu reprezentare _____	582
1.4. Cauza contractului de mandat cu reprezentare _____	583
1.5. Obiectul contractului de mandat cu reprezentare _____	583
1.6. Întinderea mandatului cu reprezentare _____	583
1.7. Durata mandatului cu reprezentare _____	585
2. Efectele contractului de mandat cu reprezentare între părți _____	585
2.1. Obligațiile mandatarului _____	585
2.2. Obligațiile mandantului _____	590
3. Efectele mandatului față de terți _____	591
4. Mandatul de ocrotire _____	594
5. Încetarea contractului de mandat cu reprezentare _____	600
5.1. Cauzele de încetare a contractului de mandat cu reprezentare _____	600
5.2. Aspecte comune ale încetării contractului de mandat _____	604
III. MANDATUL FĂRĂ REPREZENTARE _____	604
1. Noțiune _____	604
2. Efectele contractului de mandat fără reprezentare _____	605
IV. APLICAȚII ALE MANDATULUI FĂRĂ REPREZENTARE _____	607
1. Contractul de comision _____	607
1.1. Precizări prealabile _____	607
1.2. Noțiune și caractere juridice _____	607
1.3. Condiții de validitate ale contractului de comision _____	609
1.4. Forma și proba contractului de comision _____	610
1.5. Efectele contractului de comision _____	610
1.5.1. Efectele contractului în raporturile dintre comitent și comisionar _____	610
1.5.1.1. <i>Obligațiile comisionarului</i> _____	610
1.5.1.2. <i>Obligațiile comitentului</i> _____	613
1.5.2. Efectele executării contractului față de terți _____	614
1.6. Încetarea contractului de comision _____	615
2. Contractul de consignație _____	615
2.1. Precizări prealabile _____	616
2.2. Noțiune și caractere juridice _____	616
2.3. Condiții de validitate ale contractului de consignație _____	617
2.4. Efectele contractului de consignație _____	618
2.4.1. Obligațiile și drepturile consignantului _____	618

2.4.2. Obligațiile și drepturile consignatarului _____	620
2.4.3. Efectele executării contractului _____	622
2.5. Încetarea contractului de consignație _____	622
2.6. Deosebiri între contractul de consignație și contractul de comision _____	623
3. Contractul de expediție _____	624
3.1. Precizări prealabile _____	624
3.2. Noțiuni și caractere juridice _____	624
3.3. Condiții de validitate ale contractului de expediție _____	625
3.4. Efectele contractului de expediție _____	626
3.4.1. Obligațiile expeditorului _____	626
3.4.2. Răspunderea expeditorului _____	628
3.4.3. Obligațiile comitentului _____	629
3.5. Încetarea contractului de expediție _____	630
FIȘA NR. 36. CONTRACTUL DE ÎMPRUMUT _____	632
I. CONSIDERAȚII GENERALE _____	632
II. ÎMPRUMUTUL DE FOLOSINȚĂ (COMODATUL) _____	632
1. Considerații generale _____	632
1.1. Noțiuni _____	632
1.2. Caractere juridice _____	633
2. Condiții de validitate și dovada contractului de comodat _____	634
3. Efectele contractului _____	636
3.1. Obligațiile comodatarului _____	636
3.2. Obligațiile comodantului _____	641
4. Încetarea contractului de comodat _____	641
III. ÎMPRUMUTUL DE CONSUMAȚIE _____	643
1. Considerații generale _____	643
1.1. Noțiuni _____	643
1.2. Caractere juridice _____	643
2. Condiții de validitate și dovada contractului de împrumut de consumație _____	644
3. Efectele împrumutului de consumație _____	645
4. Împrumutul cu dobândă _____	649
4.1. Considerații generale _____	649
4.2. Dobânda _____	650
5. Încetarea contractului de împrumut de consumație _____	654
IV. COMPARAȚIE ÎNTRE ÎMPRUMUTUL DE FOLOSINȚĂ ȘI ÎMPRUMUTUL DE CONSUMAȚIE _____	654
FIȘA NR. 37. CONTRACTUL DE RENTĂ VIAGERĂ _____	656
I. CONSIDERAȚII GENERALE _____	656

II. CARACTERE JURIDICE _____	657
III. CONDIȚII DE VALIDITATE ALE CONTRACTULUI DE RENTĂ VIAGERĂ _____	658
IV. EFECTELE CONTRACTULUI _____	659
1. Obligațiile credentierului _____	659
2. Obligațiile debirentierului _____	659
FIȘA NR. 38. CONTRACTUL DE ÎNTREȚINERE _____	661
I. CONSIDERAȚII GENERALE _____	661
1. Noțiune. Părțile contractului. Durata contractului _____	661
2. Caractere juridice _____	662
II. DELIMITARE FAȚĂ DE ALTE CONTRACTE _____	664
1. Delimitarea contractului de întreținere față de contractul de rentă viageră _____	664
2. Delimitarea contractului de întreținere față de contractul de vânzare _____	664
III. CONDIȚII DE VALIDITATE ALE CONTRACTULUI DE ÎNTREȚINERE _____	665
IV. EFECTELE CONTRACTULUI DE ÎNTREȚINERE _____	667
1. Obligațiile creditorului _____	667
2. Obligațiile debitorului _____	667
V. ÎNCETAREA CONTRACTULUI DE ÎNTREȚINERE _____	669
FIȘA NR. 39. CONTRACTUL DE TRANZACȚIE _____	672
I. CONSIDERAȚII GENERALE _____	672
1. Noțiune și feluri _____	672
2. Caractere juridice _____	673
II. CONDIȚII DE VALIDITATE ALE CONTRACTULUI DE TRANZACȚIE _____	675
III. EFECTELE CONTRACTULUI DE TRANZACȚIE _____	677
IV. DESFIINȚAREA CONTRACTULUI DE TRANZACȚIE _____	678
MOȘTENIREA _____	681
FIȘA NR. 40. NOȚIUNI GENERALE PRIVIND INSTITUȚIA MOȘTENIRII.	
CONDIȚIILE GENERALE ALE DREPTULUI DE A MOȘTENI _____	683
I. NOȚIUNI GENERALE PRIVIND INSTITUȚIA MOȘTENIRII _____	683
1. Noțiunea de moștenire _____	683
2. Felurile moștenirii _____	684
3. Deschiderea moștenirii _____	688
II. CONDIȚIILE GENERALE ALE DREPTULUI DE A MOȘTENI _____	695
1. Enumerare _____	695
2. Capacitatea succesorală _____	695
2.1. Considerații generale _____	695
2.2. Persoanele care au capacitate succesorală _____	696

2.3. Persoanele care nu au capacitate succesorală _____	700
3. Nedemnitatea succesorală _____	701
3.1. Considerații generale _____	701
3.2. Nedemnitatea de drept _____	702
3.2.1. Persoanele nedemne de drept de a moșteni _____	702
3.2.2. Constatarea nedemnității de drept _____	703
3.3. Nedemnitatea judiciară _____	704
3.3.1. Persoanele care pot fi declarate nedemne _____	704
3.3.2. Declararea nedemnității judiciare _____	705
3.4. Deosebiri între nedemnitatea de drept și nedemnitatea judiciară _____	706
3.5. Efectele nedemnității succesorale _____	707
3.5.1. Considerații generale _____	707
3.5.2. Efectele nedemnității față de nedemn _____	707
3.5.3. Efectele nedemnității față de descendenții nedemnului _____	708
3.5.4. Efectele nedemnității față de terți _____	709
3.6. Înlăturarea efectelor nedemnității _____	710
4. Vocația la moștenire _____	711
4.1. Vocația succesorală legală și vocația succesorală testamentară. Dubla calitate (de moștenitor legal, de legatar sau de moștenitor legal și legatar) _____	711
4.2. Deosebiri între vocația succesorală legală și vocația succesorală testamentară _____	713
FIȘA NR. 41. MOȘTENIREA LEGALĂ _____	714
I. PRINCIPIILE GENERALE ALE DEVOLUȚIUNII LEGALE A MOȘTENIRII _____	714
1. Considerații generale privind devoluțiunea legală a moștenirii _____	714
2. Principiul chemării la moștenire a rudelor în ordinea claselor de moștenitori _____	714
2.1. Clasele de moștenitori legali _____	714
2.2. Chemarea la moștenire a soțului supraviețuitor _____	715
2.3. Concursul dintre două clase de moștenitori _____	715
3. Principiul proximității gradului de rudenie între moștenitorii din aceeași clasă _____	716
4. Principiul egalității între rudele din aceeași clasă și de același grad chemate la moștenire _____	716
II. REPREZENTAREA SUCCESORALĂ _____	717
1. Considerații generale _____	717
2. Domeniul de aplicare al reprezentării succesorale _____	717
3. Condițiile reprezentării succesorale _____	718
3.1. Cadrul general _____	718

3.2. Cel reprezentat să fie decedat (lipsit de capacitatea de a moșteni) sau nedemn (față de defunct) la data deschiderii moștenirii _____	718
3.3. Reprezentantul să îndeplinească condițiile generale pentru a-l moșteni pe <i>de cuius</i> _____	719
4. Modul în care operează reprezentarea succesorală _____	721
5. Efectele reprezentării succesurale _____	722
5.1. Efectul general al reprezentării succesurale _____	722
5.2. Efectul particular al reprezentării succesurale _____	723
5.2.1. Obligația la raport _____	723
5.2.2. Distincție între reprezentarea succesorală și retransmiterea dreptului de opțiune succesorală _____	724
III. DREPTURILE SUCCESORALE ALE SOȚULUI SUPRAVIEȚUITOR _____	726
1. Categoriile de drepturi ale soțului supraviețuitor _____	726
2. Condițiile dreptului de moștenire al soțului supraviețuitor _____	726
3. Comunitatea de bunuri și dreptul de moștenire al soțului supraviețuitor _____	727
4. Cota succesorală a soțului supraviețuitor _____	728
5. Dreptul special de moștenire al soțului supraviețuitor _____	729
6. Dreptul de abitație al soțului supraviețuitor _____	731
IV. CLASELE DE MOȘTENITORI LEGALI _____	733
1. Clasa I de moștenitori legali. Descendenții _____	733
2. Clasa a II-a de moștenitori legali. Ascendenții privilegiați și colateralii privilegiați _____	735
2.1. Noțiune. Vocația la moștenire _____	735
2.2. Ascendenții privilegiați _____	736
2.3. Colateralii privilegiați _____	737
2.4. Concursul clasei a II-a de moștenitori cu soțul supraviețuitor _____	740
2.4.1. Exemple _____	740
3. Clasa a III-a de moștenitori legali. Ascendenții ordinari _____	741
4. Clasa a IV-a de moștenitori legali. Colateralii ordinari _____	742
5. Caracterele juridice ale dreptului de moștenire al soțului supraviețuitor și al rudelor defunctului din cele patru clase de moștenitori legali _____	743
6. Aspecte particulare _____	744
FIȘA NR. 42. TESTAMENTUL _____	746
I. CONSIDERAȚII GENERALE PRIVIND TESTAMENTUL _____	746
II. CONDIȚIILE DE VALIDITATE ALE TESTAMENTULUI _____	753
1. Condițiile de fond _____	753
1.1. Capacitatea _____	753
1.2. Consimțământul _____	760

1.3. Obiectul _____	764
1.4. Cauza _____	765
2. Condițiile de formă _____	767
III. FORMELE TESTAMENTULUI _____	771
1. Considerații generale privind formele testamentului _____	771
2. Testamentele ordinare _____	772
2.1. Testamentul olograf _____	772
2.2. Testamentul autentic _____	781
3. Testamentele privilegiate _____	788
4. Alte forme testamentare _____	791
4.1. Testamentul sumelor și valorilor depozitate _____	791
4.2. Testamentul făcut în străinătate de un cetățean român _____	795
IV. LEGATUL _____	796
1. Noțiuni și caractere juridice. Desemnarea legatarului _____	796
2. Clasificarea legatelor _____	798
2.1. Criterii de clasificare _____	798
2.2. Clasificarea legatelor după obiectul lor _____	798
2.3. Clasificarea legatelor după criteriul modalităților care le afectează _____	808
3. Aspecte comune privind efectele legatelor _____	811
4. Ineficacitatea legatelor _____	813
4.1. Noțiune _____	813
4.2. Nulitatea legatelor _____	813
4.3. Revocarea legatelor _____	814
4.3.1. Reglementare. Forme _____	814
4.3.2. Revocarea voluntară expresă _____	815
4.3.3. Revocarea voluntară tacită _____	817
4.3.4. Revocarea judecătorească a legatelor _____	824
4.4. Caducitatea legatelor _____	827
4.5. Destinația bunurilor constituind obiectul unui legat ineficace _____	831
V. DEZMOȘTENIREA _____	834
1. Noțiune și reglementare _____	834
2. Felurile dezmoștenirii _____	834
3. Efectele dezmoștenirii _____	837
4. Nulitatea dezmoștenirii _____	841
VI. EXECUȚIUNEA TESTAMENTARĂ _____	841
1. Noțiune și natură juridică. Desemnarea executorului testamentar _____	841
2. Atribuțiile, puterile și drepturile executorului testamentar. Încetarea execuției testamentare _____	844
3. Comparație între execuțiunea testamentară, mandatul de ocrotire și mandatul de drept comun _____	847

FIȘA NR. 43. REZERVA SUCCESORALĂ. COTITATEA DISPONIBILĂ.

REDUCȚIUNEA LIBERALITĂȚILOR EXCESIVE	852
I. REZERVA SUCCESORALĂ ȘI COTITATEA DISPONIBILĂ	852
1. Rezerva succesorală	852
1.1. Considerații generale	852
1.2. Caracterele rezervei succesorale	853
1.3. Moștenitorii rezervatari și întinderea rezervei succesorale	854
1.3.1. Moștenitorii rezervatari și întinderea rezervei succesorale. Reguli generale	854
1.3.2. Rezerva soțului supraviețuitor	856
1.3.3. Rezerva descendenților	856
1.3.4. Rezerva ascendenților privilegiați	857
2. Cotitatea disponibilă	857
2.1. Noțiuni	857
2.2. Cotitatea disponibilă specială a soțului supraviețuitor	858
2.3. Tabele	863
2.3.1. Tabel cu cotele succesorale pentru ipoteza în care doar soțul supraviețuitor a fost gratificat	864
2.3.2. Tabel cu cotitatea disponibilă specială dacă de cuius a făcut liberalități și în favoarea altei (altor) persoane	867
2.3.3. Tabel cu cotele succesorale pentru ipoteza în care <i>de cuius</i> a făcut liberalități în favoarea soțului supraviețuitor, precum și a altei (altor) persoane	867
II. CALCULUL MASEI SUCCESORALE, AL REZERVEI ȘI AL COTITĂȚII DISPONIBILE	869
1. Considerații generale	869
2. Activul brut și activul net al moștenirii	870
2.1. Activul brut	870
2.2. Activul net	871
3. Reunirea fictivă la activul net a donațiilor	871
3.1. Noțiuni	871
3.2. Reguli privind reunirea fictivă și stabilirea masei de calcul	872
3.2.1. Evaluarea bunurilor obiect al donațiilor supuse reunirii fictive	872
3.2.2. Donațiile supuse reunirii fictive	872
3.2.3. Ordinea operațiilor pentru stabilirea masei de calcul	873
III. REDUCȚIUNEA LIBERALITĂȚILOR EXCESIVE	874
1. Considerații generale	874
2. Căile de realizare a reducăunii	874
3. Ordinea și regulile reducăunii liberalităăților excesive	875
4. Efectele reducăunii liberalităăților excesive	881
5. Întregirea rezervei succesorale	881

6. Reducțiunea unor liberalități speciale _____	882
7. Imputarea liberalităților _____	883

FIȘA NR. 44. TRANSMISIUNEA MOȘTENIRII. DISPOZIȚII GENERALE

REFERITOARE LA PARTAJUL SUCCESORAL _____	886
I. DREPTUL DE OPȚIUNE SUCCESORALĂ _____	886
1. Noțiuni generale, caracterele juridice și subiectele dreptului de opțiune succesorală _____	886
1.1. Noțiunile de opțiune succesorală și de succesibil. Transmisiunea succesorală provizorie _____	886
1.2. Caracterele juridice ale dreptului de opțiune succesorală _____	887
1.3. Subiectele dreptului de opțiune succesorală _____	890
1.3.1. Considerații generale _____	890
1.3.2. Moștenitorii legali _____	891
1.3.3. Legatarii _____	891
1.3.4. Vocația multiplă la moștenire _____	893
1.3.5. Creditorii succesibilului _____	896
2. Condițiile de validitate ale actului de opțiune succesorală _____	899
3. Termenul de opțiune succesorală _____	903
4. Exercițarea dreptului de opțiune succesorală _____	910
4.1. Acceptarea moștenirii _____	910
4.1.1. Noțiunea și felurile acceptării moștenirii _____	910
4.1.2. Acceptarea voluntară a moștenirii _____	910
4.1.3. Acceptarea forțată a moștenirii _____	920
4.1.4. Întocmirea inventarului și luarea măsurilor speciale de conservare a bunurilor succesorale _____	926
4.2. Renunțarea la moștenire _____	928
4.2.1. Noțiune și domeniul de aplicare _____	928
4.2.2. Condițiile renunțării la moștenire _____	929
4.2.3. Efectele renunțării la moștenire _____	932
II. SEZINA _____	934
III. PETIȚIA DE EREDITATE _____	939
IV. CERTIFICATUL DE MOȘTENITOR _____	942
V. DISPOZIȚII GENERALE REFERITOARE LA PARTAJUL SUCCESORAL _____	950

LUCRARE COORDONATĂ DE GABRIEL BOROI

Fișe de drept civil

**1. Partea generală. Persoanele. Familia.
Drepturile reale principale**

Ediția a 9-a, revizuită și adăugită

*Colectivul de autori: Gabriel Boroi,
Carla Alexandra Anghelescu, Ioana Nicolae*

1 Editura
Stamangiu
2025

PARTEA GENERALĂ

Fișa nr. 1

IZVOARELE (SURSELE) DREPTULUI CIVIL. APLICAREA ȘI INTERPRETAREA LEGII CIVILE (NORMELOR DE DREPT CIVIL)

I. IZVOARELE (SURSELE) DREPTULUI CIVIL

Noțiunea de izvor (sursă) de drept civil
– <i>în sens formal</i> , reprezintă forma specifică de exprimare a normelor de drept civil; – <i>în sens material</i> , desemnează condițiile materiale de existență care generează normele acestei ramuri de drept.
Enumerarea izvoarelor dreptului civil, în sens formal
– <i>i</i>) legea (în sens larg, adică actele normative), <i>ii</i>) uzanțele și <i>iii</i>) principiile generale ale dreptului [art. 1 alin. (1) C.civ.].
Ordinea de aplicare a izvoarelor dreptului civil
– în cazurile neprevăzute de lege se aplică uzanțele, iar în lipsa acestora, dispozițiile legale privitoare la situații asemănătoare, iar când nu există asemenea dispoziții, principiile generale ale dreptului [art. 1 alin. (2) C.civ.].
Legea (actele normative)
– <i>noțiune</i> : actele normative reprezintă actele ce emană de la organele de stat învestite cu prerogativa legiferării; – <i>categoriile de acte normative în funcție de organul de stat de la care emană și de natura lor</i> : a) <i>Constituția</i> ; b) <i>legile</i> (atât legile constituționale, cât și legile organice și legile ordinare); c) <i>ordonanțele Guvernului</i> (inclusiv ordonanțele de urgență); d) <i>hotărârile Guvernului</i> ; e) <i>ordinele, instrucțiunile și regulamentele conducătorilor organelor centrale ale administrației de stat</i> , f) <i>actele normative emise de autoritățile administrației publice locale</i> ; g) <i>actele normative anterioare anului 1990 care mai sunt în vigoare</i> (legi, decrete, hotărâri ale Consiliului de Miniștri, ordine și instrucțiuni); h) <i>reglementările internaționale</i> (convenții, pacte, acorduri etc.) la care România este parte prin ratificare și care astfel au devenit parte integrantă a dreptului nostru intern;

i) reglementările instituțiilor Uniunii Europene cu aplicabilitate directă și, după caz, cu efect direct în dreptul intern, în măsura în care conțin norme juridice civile;

j) Convenția europeană a drepturilor omului;

– un important izvor al dreptului civil român îl reprezintă *actualul Cod civil*, adoptat în anul 2009, intrat în vigoare la data de 1 octombrie 2011 (dată la care a fost abrogat Codul civil din 1864) și „alcătuit dintr-un ansamblu de reguli care constituie *dreptul comun pentru toate domeniile la care se referă litera sau spiritul dispozițiilor sale*” [art. 2 alin. (2) C.civ.];

▪ este alcătuit dintr-un titlu preliminar – „Despre legea civilă” (art. 1-24) – și șapte cărți: Cartea I – „Despre persoane” (art. 25-257), Cartea a II-a – „Despre familie” (art. 258-534), Cartea a III-a – „Despre bunuri” (art. 535-952), Cartea a IV-a – „Despre moștenire și liberalități” (art. 953-1163), Cartea a V-a – „Despre obligații” (art. 1164-2499), Cartea a VI-a – „Despre prescripția extinctivă, decădere și calculul termenelor” (art. 2500-2556), Cartea a VII-a – „Dispoziții de drept internațional privat” (art. 2557-2663);

– *aplicarea prioritară a tratatelor internaționale privind drepturile omului*: în ceea ce privește materiile reglementate de Codul civil, dispozițiile privind drepturile și libertățile persoanelor vor fi interpretate și aplicate în concordanță cu Constituția, Declarația Universală a Drepturilor Omului, pactele și celelalte tratate la care România este parte; în caz de neconcordanță între pactele și tratatele privitoare la drepturile fundamentale ale omului, la care România este parte, și Codul civil, au prioritate reglementările internaționale, cu excepția dispozițiilor mai favorabile din Codul civil (art. 4 C.civ.);

– *aplicarea prioritară a dreptului Uniunii Europene*: în materiile reglementate de Codul civil, normele dreptului Uniunii Europene se aplică în mod prioritar, indiferent de calitatea sau statutul părților (art. 5 C.civ.).

Uzanțele

– *noțiune*: în sensul Codului civil, prin uzanțe se înțelege *obiceiul (cutuma) și uzurile profesionale* [art. 1 alin. (6) C.civ.];

● *obiceiul (cutuma)* constituie o practică îndelungată, înrădăcinată și continuă, pe care cei ce o aplică o consideră obligatorie;

● *uzurile profesionale* sunt reguli ce reglementează raporturile stabilite între membrii unei profesii sau, după caz, între membri și clienți, cu ocazia exercitării profesiei; aceste reguli sunt elaborate în practică și recunoscute ca obligatorii de profesioniștii în cauză, independent de includerea lor într-un act normativ;

– *condiții pentru ca uzanțele să fie recunoscute ca izvor de drept civil*: i) să fie conforme ordinii publice și bunelor moravuri [art. 1 alin. (4) C.civ.]; ii) partea interesată să facă dovada existenței și a conținutului uzanțelor [art. 1 alin. (5) teza I C.civ.];

– *dovada uzanțelor*: se pot proba prin orice mijloc de probă; potrivit art. 255 alin. (3) C.proc.civ.: „Uzanțele, regulile deontologice și practicile statornicite între părți trebuie probate, în condițiile legii, de către cel care le invocă. Regulamentele

– potrivit art. 59 C.civ. (cu denumirea marginală „Atributele de identificare”), orice persoană are *dreptul la nume, la domiciliu, la reședință*, precum și la o *stare civilă*, dobândite în condițiile legii.

Natura juridică și caracterele juridice ale atributelor de identificare a persoanei fizice

– *natură juridică*: atributele de identificare a persoanei fizice sunt *drepturi nepatrimoniale*;

- în mod excepțional, unele atribute de identificare a persoanei fizice, care însă nu aparțin dreptului civil, ci altor ramuri de drept, nu sunt drepturi subiective (*de exemplu*, persoană cu cazier judiciar, recidivist);

– *caractere juridice comune atributelor de identificare a persoanei fizice*:

a) au ca obligație civilă corelativă acea obligația generală și negativă de a nu li se aduce atingere, obligație ce revine tuturor celorlalte subiecte de drept (sunt opozabile *erga omnes*);

b) sunt inalienabile (există o excepție în privința numelui, în sensul că, în condițiile legii, este posibilă o transmisiune *sui generis*);

c) sunt insesizabile;

d) sunt imprescriptibile extinctiv (cu excepția unor acțiuni de stare civilă) și achizitiv;

e) nu sunt susceptibile de exercitare prin reprezentare (unele excepții există în privința numelui și a stării civile), cu alte cuvinte, sunt drepturi cu caracter strict personal;

f) aparțin oricărei persoane fizice;

– *caractere juridice proprii fiecărui atribut de identificare a persoanei fizice*: *de exemplu*, unitatea numelui; unicitatea și obligativitatea domiciliului; indivizibilitatea stării civile;

– sub un alt aspect, atributele de identificare a persoanei fizice pot fi privite și ca elemente din conținutul capacității de folosință (în sensul de aptitudine a persoanei fizice de a avea drepturile nepatrimoniale prevăzute de lege), situație în care *caracterele juridice ale capacității de folosință a persoanei fizice* (legalitatea, generalitatea, egalitatea, inalienabilitatea, intangibilitatea și universalitatea) *sunt și caracterele juridice ale atributelor de identificare a persoanei fizice*.

2. Numele persoanei fizice

2.1. Noțiune, natură juridică, structura și caracterele juridice

Noțiune. Natură juridică

– *atribut de identificare a persoanei fizice* care constă în cuvintele prin care aceasta se individualizează în familie și în societate, cuvinte stabilite, în condițiile legii, cu această semnificație;

– drept nepatrimonial al oricărei persoane fizice la numele stabilit sau dobândit, potrivit legii (art. 82 C.civ., cu denumirea marginală „Dreptul la nume”);
 – element al vieții private, utilizarea, cu rea-credință, a numelui de către o altă persoană fiind considerată de legiuitor o atingere adusă vieții private [art. 74 lit. h) C.civ.].

Structura numelui persoanei fizice: numele de familie și prenumele

– numele persoanei fizice cuprinde (art. 83 C.civ.):

1. *numele de familie*: este acea componentă a numelui persoanei fizice care indică legătura acesteia cu o anumită familie și deci o individualizează, în primul rând, în societate, deosebind-o, de regulă, de membrii altei familii; este desemnat în vorbirea curentă și prin expresia „nume patronimic”;

2. *prenumele*: servește la individualizarea unei persoane fizice, mai ales în raport cu ceilalți membri ai familiei din care aceasta face parte, dar și în raport cu alte persoane ce au același nume de familie; pentru desemnarea prenumelui se mai folosește expresia „nume de botez”, cu toate că și persoanele care nu sunt botezate au prenume;

– așadar, numele de familie și prenumele sunt elementele componente ale unui drept unic: dreptul la nume.

Conținutul dreptului subiectiv asupra numelui

– este dat de prerogativele titularului numelui, și anume:

1. posibilitatea (dreptul) *de a folosi (de a purta) acel nume*;

2. posibilitatea (dreptul) *de a cere îndreptarea, din orice act, a greșelilor privind numele*;

3. posibilitatea (dreptul) *de a se opune, întemeiat, folosirii aceluși nume de o altă persoană*.

Sensurile cuvântului „nume” folosit în legislație, doctrină sau jurisprudență

– cuvântul „nume” este folosit în două sensuri:

1. *lato sensu*, prin nume se desemnează atât numele de familie, cât și prenumele;

2. *stricto sensu*, prin nume se desemnează numai numele de familie;

- *de exemplu*, art. 282 C.civ. (cu titlul marginal „Alegerea numelui de familie”) desemnează, prin termenul „nume”, numele de familie comun declarat la încheierea căsătoriei; potrivit art. 194 C.proc.civ., cererea de chemare în judecată va cuprinde, printre altele, „numele și prenumele” părinților;

– de regulă, termenul „nume” este folosit în înțelesul său larg, cuprinzând atât numele de familie, cât și prenumele, iar pentru a se desemna unul dintre cele două componente, se utilizează expresia „nume de familie”, respectiv termenul „prenume”;

– uneori însă, în chiar același text de lege, numele de familie este desemnat atât prin expresia ca atare, cât și prin cuvântul „nume” (*stricto sensu*), tehnică legislativă ce nu este, evident, cea mai indicată, fiind mai puțin supărătoare o repetiție decât folosirea unei terminologii neunitare și care ar putea genera unele confuzii;

- *de exemplu*, art. 473 alin. (1) și (2) C.civ. (cu titlul marginal „Numele adoptatului”) prevede: „(1) Copilul adoptat dobândește prin adopție numele de familie al celui

care adoptă. (2) Dacă adopția se face de către 2 soți ori de către soțul care adoptă copilul celuilalt soț, iar soții au *nume* comun, copilul adoptat poartă acest *nume*. În cazul în care soții nu au *nume de familie* comun, ei sunt obligați să declare instanței care încuviințează adopția *numele* pe care acesta urmează să îl poarte”; de asemenea, în art. 449 alin. (1) și (2) C.civ. (cu titlul marginal „*Numele* copilului din căsătorie”) și art. 450 alin. (1) și (2) C.civ. (cu titlul marginal „*Numele* copilului din afara căsătoriei”), legiuitorul folosește atât sintagma „*nume de familie*”, cât și cuvântul „*nume*” pentru a desemna acea componentă a numelui care este numele de familie.

Caracterele juridice ale numelui

Caracterele juridice ale numelui, ca element al capacității de folosință a persoanei fizice (aptitudinea omului de a i se stabili, de a-și modifica ori schimba numele, în condițiile prevăzute de lege)

a) legalitatea: numele este recunoscut, ca aptitudine, de lege, iar condițiile dobândirii, modificării ori schimbării numelui sunt stabilite prin lege [a se vedea art. 82 C.civ. referitor la dreptul la nume stabilit sau dobândit, potrivit legii; art. 85 C.civ. privind schimbarea numelui pe cale administrativă, în condițiile legii; art. 15 alin. (1) din Legea nr. 119/1996, republicată, potrivit căruia „numele de familie și prenumele copilului se stabilesc potrivit art. 84 din Legea nr. 287/2009, republicată, cu modificările ulterioare”];

b) generalitatea: numele constă într-o serie de aptitudini abstracte (aptitudinea copilului de a dobândi numele potrivit legii, aptitudinea persoanei fizice de a-și modifica numele, în condițiile legii, ca efect al modificărilor ce intervin în starea sa civilă, aptitudinea persoanei fizice de a solicita și obține, în condițiile legii, schimbarea numelui, aptitudinea de a recurge la mijloacele de drept civil prin care numele este ocrotit etc.);

- nu există decât o aparentă contradicție între acest caracter juridic și faptul că numele individualizează persoana fizică, deoarece acest din urmă aspect vizează numele ca drept subiectiv civil personal nepatrimonial (de altfel, aptitudinea persoanei de a fi individualizată este o altă aptitudine abstractă a numelui privit ca element al capacității de folosință);

c) egalitatea: regimul juridic al numelui persoanei fizice este același, egal pentru toți oamenii, indiferent de rasă, naționalitate, origine etnică, religie, sex sau alte asemenea criterii;

d) inalienabilitatea: persoana fizică nu poate renunța la nume, după cum nu poate nici să îl înstrăineze; inclusiv în cazurile în care, în condițiile legii, numele de familie este transmis (prin filiație, căsătorie, adopție), titularul numelui nu va fi lipsit de acesta;

e) intangibilitatea: nicio persoană fizică nu poate fi lipsită de folosința ori exercițiul dreptului la nume, iar eventualele îngrădiri în folosința sau exercițiul dreptului la nume pot interveni numai în cazurile și în condițiile prevăzute de lege;

f) universalitatea: pe de o parte, toți oamenii au dreptul la nume, iar, pe de altă parte, omul se individualizează prin numele său oriunde s-ar găsi, în spațiu și în timp;

primul aspect al acestui caracter juridic rezultă atât din art. 82 C.civ., sus-menționat [„orice persoană are dreptul la numele (...)”], cât și din art. 24 pct. 2 din Pactul internațional privind drepturile civile și politice ale omului, ce stabilește, printre altele, că „orice copil trebuie (...) să aibă un nume”, din art. 7 pct. 1 din Convenția privind drepturile copilului, conform căruia „copilul are (...) dreptul la un nume (...)”.

Caracterele juridice ale numelui, ca drept subiectiv civil nepatrimonial

a) opozabilitate erga omnes: dreptul la nume poate fi exercitat de titular fără a fi nevoie de concursul altei persoane, tuturor celorlalte subiecte de drept revenindu-le obligația generală și negativă de a nu îi duce atingere;

b) inesesizabilitate: nefăcând parte din patrimoniul persoanei fizice, înseamnă că nu poate forma obiect al executării silite;

c) imprescriptibilitate: pe de o parte, oricât timp ar dura neutilizarea numelui, dreptul asupra numelui respectiv nu se stinge din cauza acestei neîntrebuințări (deci dreptul asupra numelui nu este supus prescripției extinctive), iar, pe de altă parte, oricât timp ar folosi cineva un nume, simplul fapt al posesiei numelui respectiv nu poate conduce la dobândirea dreptului asupra acelui nume (deci numele nu poate fi dobândit prin uzucapiune);

d) personalitate: se indică prin formula „dreptul la nume are caracter strict personal”, ceea ce înseamnă că dreptul asupra numelui nu este susceptibil de exercitare prin reprezentare; există totuși o excepție, în sensul că, în cazul numelui minorului, este admisă reprezentarea în procedura schimbării numelui pe cale administrativă;

- se observă că unele dintre caracterele juridice rezultă atât din calificarea numelui ca element al capacității de folosință, cât și din calificarea acestuia ca drept subiectiv civil nepatrimonial (inalienabilitatea, universalitatea).

Obligativitatea numelui

– decurge atât din textele de lege care consacră legalitatea numelui, cât și din cele referitoare la universalitatea acestuia; ca argument de text în favoarea existenței acestui caracter juridic al numelui pot fi aduse și dispozițiile ce reglementează stabilirea numelui copilului născut din părinți necunoscuți; prin funcțiile sale sociale, numele se prezintă nu numai ca un drept subiectiv, ci, în același timp, și ca o instituție de evidență a persoanelor fizice, precum și ca un mijloc de identificare a persoanei fizice; în consecință, dreptul subiectiv asupra numelui este dublat, în mod necesar și inseparabil, de *obligația de a purta numele pe care legea îl indică, fără posibilitatea de a-l schimba sau modifica decât în cazurile și în condițiile prevăzute de lege;*

- acest caracter privește nu numai raporturile cu autoritățile publice, ci și raporturile juridice private, existând însă unele atenuări, anume libertatea pseudonimului și libertatea anonimului.

Unitatea – caracter juridic specific numelui persoanei fizice

– constă în aceea că, deși numele este alcătuit din numele de familie și din prenume, totuși, cele două componente ale numelui individualizează aceeași persoană.

– în literatura de specialitate, aceste mijloace au fost considerate ca „un sistem mixt de sancțiuni pentru prejudiciile nepatrimoniale”, actualul Cod civil „stabilind:

1. măsuri reparatorii de natură nepatrimonială;
2. măsuri reparatorii de ordin pecuniar;
3. măsurile provizorii pe care judecătorul le poate lua în cadrul unei asemenea proceduri;
4. mijloace de apărare (defensive)” [V. BÎCU, în M. NICOLAE (coord.), *Drept civil. Persoanele*, Ed. Universul Juridic, București, 2016, p. 69].

Apărarea drepturilor nepatrimoniale ale persoanei juridice

– dispozițiile acestui titlu se aplică prin asemănare și drepturilor nepatrimoniale ale persoanelor juridice (art. 257 C.civ.);

- *jurisprudență*: Reclamanta a investit instanța cu soluționarea unei acțiuni prin care se tinde la apărarea unor drepturi nepatrimoniale specifice personalității umane, ocrotite de art. 252 raportat la art. 257 C.civ. Această acțiune nu poate fi circumscrisă noțiunii de exploatare a unei întreprinderi, în sensul art. 3 alin. (3) C.civ., de unde rezultă că litigiul nu are legătură cu realizarea obiectului de activitate al reclamantei, societate comercială, cu atât mai mult cu cât presupușii autori ai acțiunii denigratoare sunt o persoană fizică și un sindicat și nu au calitatea de profesioniști în accepțiunea art. 3 alin. (2) C.civ. și art. 8 din Legea nr. 71/2011. De asemenea, calitatea de profesionist a uneia dintre părți nu este relevantă pentru determinarea secției competente să soluționeze litigiul, din moment ce, conform Deciziei nr. 18/2016 pronunțate în recurs în interesul legii, competența materială procesuală a tribunalelor/secțiilor specializate se determină în funcție de obiectul sau natura litigiilor de genul celor avute în vedere cu titlu exemplificativ de art. 226 alin. (1) din Legea nr. 71/2011. Prin urmare, obiectul și temeiul juridic al cererii nu prezintă elemente comune cu vreuna dintre cele patru categorii de cauze prevăzute de art. 226 alin. (1) din Legea nr. 71/2011 și impun concluzia că litigiul dedus judecătii are caracter eminentamente civil (I.C.C.J., s. a II-a civ., dec. nr. 698 din data 24 martie 2020, www.scj.ro).

II. MIJLOACELE DE APĂRARE A DREPTURILOR NEPATRIMONIALE

1. Mijloacele de apărare reglementate de art. 253 C.civ.

Măsurile reglementate de art. 253 C.civ. Clasificare

Reglementare

– potrivit *art. 253 alin. (1) C.civ.*, persoana fizică ale cărei drepturi nepatrimoniale au fost încălcate ori amenințate poate cere oricând instanței:

- a)** interzicerea săvârșirii faptei ilicite, dacă aceasta este iminentă;
- b)** încetarea încălcării și interzicerea pentru viitor, dacă aceasta durează încă;

c) constatarea caracterului ilicit al faptei săvârșite, dacă tulburarea pe care a produs-o subzistă;

– potrivit *art. 253 alin. (2) C.civ.*, prin excepție de la prevederile alin. (1), în cazul încălcării drepturilor nepatrimoniale prin exercitarea dreptului la libera exprimare, instanța poate dispune numai măsurile prevăzute la alin. (1) lit. b) și c);

– potrivit *art. 253 alin. (3) C.civ.*, totodată, cel care a suferit o încălcare a unor asemenea drepturi poate cere instanței să îl oblige pe autorul faptei să îndeplinească orice măsuri socotite necesare de către instanță spre a ajunge la restabilirea dreptului atins, cum sunt:

a) obligarea autorului, pe cheltuiala sa, la publicarea hotărârii de condamnare;

b) orice alte măsuri necesare pentru încetarea faptei ilicite sau pentru repararea prejudiciului cauzat;

– potrivit *art. 253 alin. (4) C.civ.*, de asemenea, persoana prejudiciată poate cere despăgubiri sau, după caz, o reparație patrimonială pentru prejudiciul, chiar nepatrimonial, ce i-a fost cauzat, dacă vătămarea este imputabilă autorului faptei prejudiciabile; în aceste cazuri, dreptul la acțiune este supus prescripției extinctive;

Clasificare

– art. 253 C.civ. reglementează un sistem mixt de reparare a prejudiciilor nepatrimoniale, fiind prevăzute:

1. atât *măsuri cu caracter nepatrimonial* pentru restabilirea drepturilor nepatrimoniale încălcate sau amenințate [cele de la alin. (1) și (3)];

2. cât și *măsuri cu caracter patrimonial* [conform alin. (4)] (I.C.C.J., Complet RIL, Decizia nr. 1/2023, citată *supra*, parag. 62);

– în literatura de specialitate, aceste măsuri au fost clasificate în:

1. acțiuni defensive [prevăzute de art. 253 alin. (1) C.civ.]: acțiunea în prevenirea sau în interzicerea săvârșirii faptei ilicite (dacă încălcarea nu a avut loc încă, fiind însă iminentă), acțiunea în încetarea încălcării drepturilor nepatrimoniale și interzicerea pentru viitor (dacă încălcarea durează încă) și acțiunea în constatarea caracterului ilicit al faptei săvârșite (dacă încălcarea a luat sfârșit, iar tulburarea pe care a produs-o subzistă);

2. acțiuni reparatorii [prevăzute de art. 253 alin. (4) C.civ.]: acțiunea în despăgubiri și acțiunea în repararea patrimonială a prejudiciului, chiar nepatrimonial, cauzat [V. BÎCU, în M. NICOLAE (coord.), *op. cit.*, p. 69-70].

Acțiunea (cererea) în interzicerea săvârșirii faptei ilicite (dacă aceasta este iminentă)

– este reglementată de art. 253 alin. (1) lit. a) C.civ.;

– este o acțiune în realizare, ce are un scop preventiv;

– acțiunea presupune că fapta ilicită (încălcarea drepturilor nepatrimoniale) nu s-a produs încă, dar săvârșirea ei este iminentă (iar nu eventuală), existând o amenințare serioasă și concretă în acest sens;

– reclamantul nu trebuie să dovedească vinovăția pârâtului;

- deși nu este supusă prescripției extinctive, acțiunea poate fi exercitată cât timp încălcarea dreptului nu s-a produs încă, ulterior acestui moment putând fi formulată, după caz, una dintre acțiunile prevăzute de art. 253 alin. (1) lit. b) și c) C.civ.;
- în cazul admiterii cererii, pârâtul poate fi obligat la o conduită determinată (o anumită acțiune/abstențiune), care însă nu trebuie să limiteze libertatea personală a acestuia și să respecte principiul proporționalității;
- acțiunea este inadmisibilă în cazul încălcării drepturilor nepatrimoniale prin exercitarea dreptului la libera exprimare [art. 253 alin. (2) C.civ.].

Acțiunea (cererea) în încetarea încălcării și interzicerea acesteia pentru viitor (dacă aceasta durează încă)

- este reglementată de art. 253 alin. (1) lit. b) C.civ.;
- este o acțiune în realizare;
- pentru admiterea cererii, trebuie să fi avut loc o încălcare a drepturilor nepatrimoniale ale persoanei fizice, cu caracter continuu (care se întinde pe o perioadă de timp) și, deși s-a produs, aceasta durează încă, nu s-a epuizat;
  - *de exemplu*, în cazul publicării într-un jurnal on-line a unui articol ofensator prin care se încalcă dreptul la viață privată a unei persoane, articolul rămâne accesibil publicului;
- reclamantul nu trebuie să dovedească vinovăția pârâtului;
- deși nu este supusă prescripției extinctive, acțiunea poate fi exercitată cât timp încălcarea dreptului durează încă, ulterior putând fi formulată acțiunea prevăzută de art. 253 alin. (1) lit. c) C.civ.;
- acțiunea nu are o funcție reparatorie, ci scopul urmărit de reclamant constă în încetarea încălcării și restabilirea dreptului atins;
- în cazul admiterii cererii, pârâtul poate fi obligat la o anumită conduită.

Acțiunea (cererea) în constatarea caracterului ilicit al faptei săvârșite (dacă tulburarea pe care a produs-o subzistă)

- este reglementată de art. 253 alin. (1) lit. c) C.civ.;
- este o acțiune în constatare;
- pentru admiterea cererii de constatare a caracterului ilicit al faptei, trebuie să fi avut loc o încălcare ori o amenințare a drepturilor nepatrimoniale ale persoanei fizice și tulburarea trebuie să persiste (I.C.C.J., Complet RIL, Decizia nr. 1/2023, citată *supra*, parag. 66);
- are drept scop înlăturarea tulburării produse prin săvârșirea faptei ilicite și restabilirea dreptului atins;
  - *de exemplu*, reclamantul urmărește să înlătore imaginea defavorabilă creată publicului printr-un articol de presă; s-a arătat că acțiunea în justiție este admisibilă chiar și atunci când victima unei atingeri ilicite a personalității, cauzată printr-un mijloc media periodic, ar fi obținut deja un drept de replică sau chiar publicarea unei dezmințiri, deoarece asemenea mijloace permit victimei doar să se difuzeze publicului propria versiune a faptelor, dar ele nu conțin o judecată asupra caracterului ilicit al atingerii [V. Bîcu, în M. NICOLAE (coord.), *op. cit.*, p. 71];

3.2. Obligațiile beneficiarului

Principalele obligații ale beneficiarului. Enumerare
<p>1. obligația de plată a prețului;</p> <p>2. obligația de a recepționa și prelua lucrarea.</p>
Obligația de plată a prețului
<p>Exigibilitatea prețului</p> <p>– <i>regula</i>: atunci când obiectul contractului este o lucrare, beneficiarul este obligat să îi plătească antreprenorului prețul <i>la data și locul recepției întregii lucrări</i>, dacă prin lege sau contract nu se prevede altfel [art. 1864 alin. (1) C.civ.];</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ rezultă că plata prețului este portabilă; ▪ părțile pot stabili și alte momente de la care să se nască obligația de plată a prețului de către beneficiar; <p>– <i>excepție</i>: antreprenorul nu are dreptul la preț (deci beneficiarul nu este obligat să îl plătească), dacă sunt întrunite cumulativ următoarele condiții [art. 1864 alin. (2) teza I C.civ.]:</p> <p>a) lucrarea a pierit ori s-a deteriorat înainte de recepție, fără vina beneficiarului;</p> <p>b) antreprenorul a dat materialul sau pieirea ori deteriorarea a avut o altă cauză decât viciile materialului dat de beneficiar;</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ în acest caz, contractul rămâne în ființă, fiind aplicabile dispozițiile art. 1860 C.civ. [art. 1864 alin. (2) teza finală C.civ.]; rezultă că antreprenorul care a procurat materialul este obligat să refacă lucrarea pe cheltuiala sa și cu respectarea condițiilor și termenelor inițiale [art. 1860 alin. (1) C.civ.].
<p>Plata prețului în funcție de modalitatea de stabilire a cuantumului prețului</p> <p>Prețul estimat</p> <p>– atunci când, cu ocazia încheierii contractului, prețul lucrărilor sau al serviciilor a făcut obiectul unei estimări, antreprenorul trebuie să justifice orice creștere a prețului [art. 1865 alin. (1) C.civ.];</p> <p>– beneficiarul nu este ținut să plătească această creștere decât în măsura în care ea rezultă din lucrări sau servicii care nu puteau fi prevăzute de către antreprenor la momentul încheierii contractului [art. 1865 alin. (2) C.civ.].</p> <p>Prețul stabilit în funcție de valoarea lucrărilor sau serviciilor (prețul de deviz)</p> <p>– dacă prețul este stabilit în funcție de valoarea lucrărilor executate, a serviciilor prestate sau a bunurilor furnizate, antreprenorul este ținut, la cererea beneficiarului, să îi dea socoteală despre stadiul lucrărilor, despre serviciile deja prestate și despre cheltuielile deja efectuate (art. 1866 C.civ.);</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ prețul este de deviz dacă este stabilit în funcție de valoarea lucrărilor care trebuie executate sau a serviciilor care trebuie prestate ori a bunurilor care trebuie furnizate; această valoare se stabilește, la momentul încheierii contractului, numai provizoriu (practic, la încheierea contractului, prețul este numai determinabil), în funcție de costul materialelor și al muncii necesare pentru lucrare/serviciu;

- determinarea acestuia se face pe baza unui deviz (prin care se estimează prețul pe articole, prețul total final fiind stabilit abia după terminarea lucrării); prețul de deviz poate fi modificat după prețul materialelor și al muncii (dar și prin efectuarea de lucrări suplimentare);
- beneficiarul va suporta posibilele creșteri sau, după caz, va beneficia de posibilele scăderi ale prețului materialelor sau ale costurilor forței de muncă; cu alte cuvinte, riscul creșterii prețului va fi suportat de beneficiar;
- se admite că, în lipsa unor dispoziții legale exprese sau a unor stipulații contrare în contract, atât calitatea materialelor folosite în antrepriză, cât și prețul acestora se vor raporta la standarde medii/obișnuite folosite pe piața lucrărilor sau serviciilor similare.

Prețul forfetar (global)

– atunci când contractul este încheiat pentru un preț global, beneficiarul trebuie să plătească prețul convenit și nu poate cere o diminuare a acestuia, motivând că lucrarea sau serviciul a necesitat mai puțină muncă ori a costat mai puțin decât s-a prevăzut [art. 1867 alin. (1) C.civ.];

– tot astfel, antreprenorul nu poate pretinde o creștere a prețului pentru motive opuse celor menționate mai sus, adică motivând că lucrarea sau serviciul a necesitat mai multă muncă ori a costat mai mult decât s-a prevăzut [art. 1867 alin. (2) C.civ.];

– prețul forfetar rămâne neschimbat, cu toate că s-au adus modificări cu privire la condițiile de executare inițial prevăzute, dacă părțile nu au convenit altfel [art. 1867 alin. (3) C.civ.];

- prețul este forfetar sau global atunci când constă într-o sumă fixă, determinată de către părți, la momentul încheierii contractului, drept echivalent al prestației antreprenorului;
- *ca regulă*, atunci când contractul este încheiat pentru un preț global, beneficiarul trebuie să plătească acest preț, indiferent de modificările care pot interveni pe parcursul executării contractului cu privire la condițiile de executare inițial prevăzute;
- așadar, în cazul prețului forfetar, antreprenorul va suporta posibilele creșteri sau, după caz, va beneficia de posibilele scăderi ale prețului materialelor sau ale costurilor forței de muncă; riscul survenirii unor evenimente mai oneroase din perspectivă financiară va fi suportat de către antreprenor în toate cazurile în care s-a stabilit un preț forfetar, leziunea neputând fi invocată;
- prețul forfetar rămâne neschimbat, dacă părțile nu au convenit altfel;
- se admite că, în cazul în care părțile au inserat o clauză de impreviziune, în condițiile art. 1271 C.civ., părțile trebuie să procedeze la renegocierea prețului, iar în caz de litigiu, va dispune instanța;
- *jurisprudență*: Prin acceptarea unui preț forfetar, în sensul art. 1867 C.civ., beneficiarul construcției acceptă a plăti o sumă nerevizuibilă, renunțând la posibilitatea de a fi putut beneficia de eventualele reduceri ale costurilor manoperei sau ale materialelor, în schimbul certitudinii previzionării costului total al lucrării, încă de la încheierea contractului. O asemenea perspectivă este atractivă pentru profesionist

din motive ce țin de predictibilitatea investiției, estimarea costurilor financiare și planuri pe termen lung (Trib. Brașov, s. a II-a civ. și de cont. adm. și fisc., sent. nr. 807 din 17 decembrie 2020, www.rolii.ro);

▪ *jurisprudență*: Simplele facturi emise în vederea plății unor lucrări a căror execuție intră în obiectul contractului de antrepriză la prețul forfetar nu poate determina admiterea unor pretenții suplimentare, față de prețul contractat inițial. Antreprenorul nu poate cere o sporire de preț, nici cu titlu de îmbogățire fără just temei, pe motiv că s-a mărit prețul muncii sau al materialelor, nici pe motiv că a efectuat modificări sau adăugiri la planul inițial, dacă aceste modificări sau adăugiri nu au fost prevăzute în niciun act adițional și nici nu s-a dovedit acordul scris al beneficiarului pentru modificările de preț și că nu sunt incidente normele generale privind încheierea convențiilor și executarea acestora. Beneficiarul trebuia să comande aceste lucrări suplimentare prin note de comandă scrisă, iar antreprenorul trebuia să le accepte sau nu tot în formă scrisă (I.C.C.J., s. a II-a civ., dec. nr. 3800 din 7 noiembrie 2013, www.scj.ro).

Ipoteca legală

– pentru garantarea plății prețului datorat pentru lucrare, *antreprenorul* beneficiază de o ipotecă legală asupra lucrării, constituită și conservată în condițiile legii (art. 1869 C.civ.) (ipotecă asupra lucrării, pentru garantarea plății prețului datorat);

– beneficiază de ipotecă legală *arhitectii și antreprenorii* care au convenit cu proprietarul să edifice, să reconstruiască sau să repare un imobil, asupra imobilului, pentru garantarea sumelor datorate acestora, însă numai în limita sporului de valoare realizat (art. 2386 pct. 6 C.civ.) (ipotecă asupra imobilului, pentru garantarea sumelor datorate, în limita sporului de valoare realizat);

▪ potrivit art. 37 alin. (16)-(18) din Legea nr. 7/1996, arhitectii și antreprenorii vor putea cere, în temeiul înscrisului original doveditor al contractului încheiat cu titularul înscris în cartea funciară, înscrierea unei ipoteci legale asupra imobilului care este obiectul lucrărilor ce s-au obligat să le facă, pentru garantarea prețului acestor lucrări; în acest caz, registratorul de carte funciară va încuviința înscrierea provizorie a ipoteci legale pentru suma arătată în contract, iar în lipsă, pentru o sumă maximă, arătată în cererea de înscriere; în acest din urmă caz, titularul înscris în cartea funciară va putea solicita direct, prin plângere, instanței competente potrivit art. 31 alin. (4) reducerea sumei maxime; justificarea înscrierii provizorii se va face potrivit art. 899 alin. (2) C.civ.; radierea înscrierii provizorii se va putea cere, potrivit art. 899 alin. (3) C.civ., numai dacă au trecut 3 luni de la predarea lucrării;

▪ subantreprenorul și lucrătorii angajați de subantreprenor nu vor beneficia însă de acest drept de ipotecă;

▪ deși Codul civil nu prevede, se admite că nu există impedimente în invocarea dreptului general de retenție, consacrat de art. 2495 C.civ., de către antreprenor în predarea lucrării pentru plata prețului de către beneficiar, mai ales în acele situații în care recepția/predarea obiectului antreprizei se face pe stadii de lucrări/de execuție, cum tot astfel se plătește și prețul (V. NEMEȘ, G. FIERBINȚEANU, *op. cit.*, p. 232).

4. Efectele reducăunii liberalităăilor excesive

<p>Efectele reducăunii liberalităăilor excesive</p> <p>– admiterea acăiunii în reducăune sau a excepăiei de reducăune are ca efect ineficacitatea legatelor sau, după caz, desfiinăarea donaăilor în măsură necesară întregirii rezervei succesorale [art. 1097 alin. (1) C.civ.];</p> <p>– reducerea legatului sau a donaăiei operează numai pentru partea care afectează rezerva succesorală prin depășirea cotităii disponibile.</p>
<p>Situaăia legatelor</p> <p>– reducăunea are ca efect ineficacitatea legatelor în măsură necesară întregirii rezervei succesorale:</p> <p>a) ineficacitatea totală a legatului: legatul depășește cotitatea disponibilă în întregul său;</p> <p>b) ineficacitatea parăială a legatului: legatul depășește cotitatea disponibilă numai în parte;</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ intervine inclusiv în cazul moștenitorului rezervatar dezmoștenit direct, în măsură în care i s-a încălcat rezerva succesorală.
<p>Situaăia donaăilor</p> <p>– reducăunea are ca efect desfiinăarea donaăiilor în măsură necesară întregirii rezervei succesorale:</p> <p>a) desfiinăarea totală a donaăiei: cotitatea disponibilă a fost epuizată prin donaăii cu dată anterioară deschiderii moștenirii;</p> <p>b) desfiinăarea parăială a donaăiei: donaăia depășește cotitatea disponibilă numai în parte;</p> <p>– în urma desfiinăării donaăiei, moștenitorul rezervatar devine retroactiv proprietar al bunului donat cu care se întregeste rezerva, nu de la data încheierii contractului de donaăie, ci de la data deschiderii succesiunii.</p>

5. Înăregirea rezervei succesorale

<p>Regula</p> <p>– moștenitorul rezervatar are dreptul la restituirea în natură a bunurilor [art. 1097 alin. (2) C.civ.]:</p> <p>a) fie prin păstrarea bunului obiect al legatului în masa succesorală;</p> <p>b) fie prin readucerea bunului obiect al donaăiei în masa succesorală;</p> <p>– legatarul/donatarul păstrează fructele părăii din bun care depășește cotitatea disponibilă, percepute până la data la care s-a cerut reducăunea [art. 1097 alin. (6) C.civ.];</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ efectele desfiinăării titlului donatarului în privinăa fructelor nu retroactivează până la data deschiderii succesiunii, ci doar până la data la care moștenitorul rezervatar a cerut reducăunea.

Excepțiile reducăunii în valoare

1. reducăunea donațiilor se face prin echivalent dacă, înainte de deschiderea moștenirii [art. 1097 alin. (3) C.civ.]:

a) donatarul a înstrăinat bunul ori a constituit drepturi reale asupra lui;

b) bunul a pierit dintr-o cauză imputabilă donatarului;

▪ dacă bunul pierde fortuit, riscul îl suportă moștenirea;

2. dacă moștenitorul rezervatar a primit o donație scutită de raport, donatarul rezervatar va putea păstra, în contul rezervei sale, partea care depășește cotitatea disponibilă [art. 1097 alin. (4) C.civ.];

– donația se impută în primul rând asupra cotității disponibile, iar dacă o depășește, se impută asupra propriei rezerve, fiind supusă reducăunii numai dacă depășește și rezerva sa;

3. dacă moștenitorul rezervatar a primit o donație nescutită de raport, iar partea supusă reducăunii reprezintă mai puțin de jumătate din valoarea bunului donat, donatarul rezervatar va putea păstra bunul [art. 1097 alin. (5) C.civ.], caz în care reducăunea necesară întregirii rezervei celorlalți moștenitori rezervatari se va face:

a) fie prin luare mai puțin (preluare sau imputație – art. 1151 C.civ.);

b) fie prin echivalent bănesc;

– *regulă supletivă*: defunctul poate stipula modul efectiv de realizare a reducăunii, respectiv preluare, imputație sau bani.

6. Reducaunea unor liberalități speciale**Reducaunea unor liberalități speciale**

– dacă donația sau legatul are ca obiect un uzufruct, uz ori abitație sau o rentă ori întreținere viageră, cu condiția ca defunctul să fi făcut o singură liberalitate, moștenitorii rezervatari:

1. dacă se înțeleg, au următoarele opțiuni [art. 1098 alin. (1) C.civ.]:

a) fie execută liberalitatea astfel cum a fost stipulată;

b) fie abandonează proprietatea cotității disponibile în favoarea beneficiarului liberalității;

c) fie solicită reducăunea potrivit dreptului comun;

2. dacă nu se înțeleg asupra opțiunii, reducăunea se va face potrivit dreptului comun, pe calea acțiunii în reducăune sau pe calea excepției de reducăune [art. 1098 alin. (2) C.civ.];

▪ în cazul reducăunii unor liberalități speciale, regula neavând caracter imperativ, părțile pot conveni asupra unui alt mod de reducăune a liberalității excesive;

▪ *de cuius* poate interzice transformarea în plină proprietate, situație în care se vor aplica regulile de drept comun.

7. Imputarea liberalităților

Noțiune
<p>– operațiunea de încadrare a valorii fiecărei liberalități în partea de moștenire cu care trebuie comparată: rezervă succesorală sau cotitate disponibilă;</p> <p>– rezultatul imputării liberalităților va determina liberalitățile care se vor reduce.</p>
Reguli
<p>1. imputarea se efectuează în ordinea inversă a reducăunii, donațiile având prioritate față de legate;</p> <p>2. când beneficiarul liberalității (donație sau legat) nu este moștenitor rezervatar (indiferent dacă este și moștenitor legal nerezervatar sau doar donatar ori legatar), liberalitatea primită se impută numai asupra cotității disponibile; dacă liberalitatea primită depășește cotitatea disponibilă, este supusă reducăunii [art. 1099 alin. (1) C.civ.];</p> <ul style="list-style-type: none">
▪ această regulă se aplică și atunci când gratificatul este un succesibil rezervatar, care însă renunță la calitatea sa de moștenitor legal și păstrează doar calitatea de donatar sau, după caz, acceptă moștenirea doar în calitate de moștenitor testamentar; <p>3. când beneficiarul liberalității este moștenitor rezervatar acceptant al moștenirii:</p> <ul style="list-style-type: none">
– dacă liberalitatea nu este supusă raportului, ceea ce înseamnă că poate fi vorba de o donație sau de un legat [art. 1099 alin. (2) C.civ.]:<ul style="list-style-type: none">
a) liberalitatea se impută asupra cotității disponibile;
b) excedentul (dacă există) se impută asupra cotei de rezervă la care are dreptul gratificatul, iar, dacă o depășește, este supus reducăunii;<ul style="list-style-type: none">
▪ așadar, liberalitatea neraportabilă va fi supusă reducăunii numai dacă aduce atingere rezervei celorlalți moștenitori rezervatari;
▪ se observă că, dacă între data deschiderii moștenirii și data partajului, bunul care formează obiectul liberalității cunoaște o fluctuație valorică, fie în sensul scăderii, fie în sensul sporirii, aceasta profită, respectiv dăunează doar celui gratificat, nu și celorlalți rezervatari, ceea ce ar da satisfacției intenției lui <i>de cuius</i> de a nu menține egalitatea între rezervatari;
– dacă liberalitatea este supusă raportului (avans asupra viitoarei părți din moștenire care se cuvine celui gratificat), ceea ce înseamnă că este vorba de o donație [art. 1099 alin. (3) C.civ.]:<ul style="list-style-type: none">
a) <i>regula</i>: liberalitatea se impută asupra rezervei celui gratificat, iar excedentul (dacă există) se impută asupra cotității disponibile;<ul style="list-style-type: none">
▪ se observă că, dacă donația raportabilă este mai mică decât rezerva beneficiarului liberalității, atunci cotitatea disponibilă rămâne liberă pentru liberalități în favoarea unor terți;
▪ subliniem că problema imputării donației raportabile făcute unui moștenitor rezervatar prezintă interes numai dacă există și alte liberalități, în sensul că liberalitatea raportabilă poate diminua sau chiar epuiza cotitatea disponibilă, cu consecința reducăunii parțiale sau, după caz, totale a donațiilor ulterioare și a legatelor; dacă